

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Marika Koramo (toim.)

KANSAINVÄLISTYMISEN KEHITTÄMINEN AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Koonti Opetushallituksen valtionavustusrahoituksella
tuetuista ammattikoulutuksen kansainvälistymishankkeista

© Opetushallitus ja tekijät

Raportit ja selvitykset 2012:3

ISBN 978-952-13-5046-7 (pdf)

ISSN-L 1798-8918

ISSN 1798-8926 (verkkojulkaisu)

Taitto: Edita Prima Oy/Timo Päivärinta/PSWFolders Oy

www.oph.fi/julkaisut

SISÄLTÖ

1	Johdanto	4
2	Ammattikoulutuksen kansainvälistyminen	5
	2.1 Kansainvälistymisen kansalliset tavoitteet ammatillisessa peruskoulutuksessa	5
	2.2 Kansainvälistymisen kehittyminen ammatillisessa koulutuksessa.....	6
	2.3 Kansainvälisyys tutkinnon perusteissa	7
3	Kansainvälistymisen nykytila ja toteutus	8
	3.1 Kansainvälistymisen nykytila ammatillisessa peruskoulutuksessa	8
	3.2 Kansainvälisen toiminnan strategisesta suunnittelusta kehittämiseen	9
	3.3 Kansainvälistymisen kehittäminen verkostoissa.....	9
	3.4 Työssäoppimisen suorittaminen ulkomailla.....	12
	3.5 Opettajien ja johdon liikkuvuus.....	15
4	Opetushallituksen myöntämät valtionavustukset vuosina 2008–2010	16
5	Ammatillisen koulutuksen kansainvälistymishankkeet vuosina 2008–2011	18
	5.1 Opintosuoritusten siirtojärjestelmän (ECVET) ja tutkintojen ja osaamisen viitekehysten (EQF) kokeilut ja käyttöönoton valmistelut	19
	5.2 Opettajien liikkuvuus	22
	5.3 Ulkomailla tapahtuva työssäoppiminen ja osaamisen arviointi	26
	5.4 Koulutuksen laadun ja laadunhallinnan kehittäminen	34
	5.5 Perehtyminen Euroopan ulkopuolisten maiden ammatillisen koulutuksen hyviin käytäntöihin ja kulttuurien tuntemuksen lisääminen	38
6	Kansainvälistymisen kehittäminen tulevaisuudessa	46
	Lähteet	47

1 Johdanto

Ammattikoulutuksen kansainvälistyminen on keskeinen osa koulutuksen kehittämistä. Koulutuksen järjestäjien vuosikymmenten ajan tehdyn kansainvälisen yhteistyön tarkoituksena on ollut parantaa ammatillisen koulutuksen suorituskykyä ja kehittää ja rikastuttaa opetuksen sisältöä, laatua sekä vetovoimaisuutta. Ammattikoulutuksen kansainvälistymisen kehitystyö on käytännössä tarkoittanut toimia muun muassa opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuuden edistämiseksi, opetussisältöjen ja menetelmien kehittämistä kansainvälisissä verkostoissa, yhteisten opintokokonaisuuksien suunnittelua ja toteuttamista, oppimateriaalin laatimista, osaamisen tunnustamista ja ammatillisen osaamisen vertailtavuuden edistämistä. Yhteistyötä on toteutettu kansallisten ja kansainvälisten partnereiden muodostamissa verkosto- ja kumppanuushankkeissa.

Raportin tarkoituksena on kartoittaa ammattikoulutuksen kansainvälistymisessä tehtyä kehitystyötä laatimalla yhteenveto ammattikoulutuksen kansainvälistymishankkeista. Raportissa esitetyt tapausesimerkit ovat Opetushallituksen valtionavustusrahoituksella tuettuja vuosina 2008 ja 2009 käynnistyneitä hankkeita. Muulla rahoituksella tuetut hankkeet kuten Leonardo -ohjelman tai koulutuksen järjestäjien omalla rahoituksella toimivat hankkeet eivät ole mukana raportin kuvauksissa.

Koonti sisältää kuvauksia kansainvälistymishankkeiden toimintamalleista ja -käytänteistä ja siinä tarkastellaan kehittämishankkeiden tuloksia ja vaikutuksia. Kaikkiaan tarkoituksena on levittää projekteissa saatuja kokemuksia ja toimintamalleja muille koulutuksen järjestäjille ja asiantuntijoille. Raportti on laadittu Opetushallituksen ammattikoulutuksen kehittäminen -yksikössä ja sen toteutusta ovat ohjanneet erityisasiantuntija Annikki Häkkinen, opetusneuvos Hanna Autere ja yksikön päällikkö, opetusneuvos Susanna Taurainen Opetushallituksesta.

Raportin luvussa 2 esitellään ammattikoulutuksen kansainvälistymiselle asetetut tavoitteet ja kansainvälistymistyön tarkoitus. Luvussa kuvataan koulutuksen kansainvälistymisen kehitystä viimeisten vuosikymmenten aikana. Ammattikoulutuksen kansainvälistymisen nykytila ja toteutus ovat tarkastelun kohteina luvussa 3. Tässä yhteydessä tarkastellaan kansainvälistymisen laajuutta opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuustilastojen näkökulmasta. Luvussa 4 on kuvaus tehdystä kehitystyöstä. Kehittämishankkeiden toimintamalleja ja tuloksia esitellään case-esimerkkien avulla. Luvussa 5 on tiivis kuvaus tulevaisuuden näkymistä.

2 Ammatikoulutuksen kansainvälistyminen

2.1 Kansainvälistymisen kansalliset tavoitteet ammatillisessa peruskoulutuksessa

Ammatillisen koulutuksen kansainvälinen yhteistyö on huomioitu opetus- ja kulttuuriministeriön keskeisissä strategia-asiakirjoissa. Edellisen hallituksen hyväksymän *koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa* vuosille 2007–2012 koulujärjestelmän kansainvälistäminen ja kansainvälinen tutkimustyö nähtiin keskeisenä menestymisen edellytyksenä globaalissa kilpailussa. Kehittämissuunnitelman mukaisesti kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälistyminen ovat edellytyksiä laadun parantumiselle ja innovaatiopohjan vahvistumiselle ja koulutusta kehittämällä vahvistetaan suomalaisen työelämän ja koulutuksen kilpailukykyä kansainvälisessä toimintaympäristössä. Kaikkiaan Eurooppalaisen yhteistyön tavoitteena on ollut parantaa ammatillisen koulutuksen suorituskykyä ja laatua sekä lisätä ammatillisen koulutuksen vetovoimaa ja ammatillisen osaamisen vertailtavuutta Euroopassa. Tavoitteena on ollut myös lisätä ammatilliseen koulutukseen liittyvää yhteistyötä myös Euroopan Unionin ulkopuolisten tahojen kanssa.

Kansainvälistymisellä tulee olemaan vahva rooli myös lähivuosien koulutuksen kehitystyössä. Kansainvälistyminen on nostettu yhdeksi painopistealueeksi opetus- ja kulttuuriministeriön uusimmassa *koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa* vuosille 2012–2016. Ammatillisen koulutuksen eurooppalaisen yhteistyön tavoitteena on lisätä ammatillisen osaamisen vertailtavuutta Euroopassa ja näin edistää ammatillisessa koulutuksessa olevien ja ammatillisen tutkinnon suorittaneiden liikkuvuutta sekä eurooppalaisten työmarkkinoiden kehittymistä. Eurooppalaisen ammatillisen koulutuspolitiikan tavoitteenasetteluun vaikutetaan aktiivisesti sekä edistetään ammatillisen koulutuksen eurooppalaisen yhteistyön tavoitteiden saavuttamista Suomessa. Näin edistetään mm. koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen vertaisoppimiseen ja -arviointiin. Konkreettisenä tavoitteena on lisätä pitkäkestoista opiskelijaliikkuvuutta 30 % ja opettajien kansainvälisiä työelämäjaksoja ja muuta liikkuvuutta 20 % vuoteen 2016 mennessä. Tarkoituksena on myös lisätä ammatilliseen koulutukseen liittyvää opetushallinnon ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien verkostojen yhteistyötä Euroopan unionin ulkopuolisten maiden kanssa ja tehostaa ulkomailla suoritettuja opintojen, työssäoppimisen ja työkokemuksen hyväksilukemista osana ammatillisen tutkinnon suorittamista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuuskatsauksessa *Osaava ja luova Suomi* -raportissa nostetaan koulutuksen kansainvälisyyskysymykset keskeisiksi kilpailukyvyn säilyttämisen kannalta tulevaisuudessa. Koulutuksen globalisoituvaa toimintakenttää vaatii raportin mukaisesti aktiivisia ja ennakkoluulottomia toimijoita Suomessa. Raportissa painotetaan, että suomalaisen kilpailukyvyn kehittäminen edellyttää myös ammatillisen koulutuksen kansainvälistymistä. Opiskelijoilla tulisi olla entistä paremmat valmiudet työskennellä sekä kotimaan kansainvälisissä työpaikoissa että työtehtävissä ulkomailla. Tulevaisuuskatsauksen mukaan tulee kehittää ammattiopistojen johdon, opetushenkilöstön ja asiantuntijoiden liikkuvuutta sekä kehittää koulutuksen kansainvälisiä kehittämisprojekteja. Liikkuvuuden tuominen toimivaksi osaksi ammatillista koulutusta edellyttää raportin mukaan koulutuksen läpinäkyvyyttä lisäävien työkalujen ja menettelytapojen edelleen kehittämistä. Raportin mukaan ammatikoulutusta kehitetään tehostamalla ulkomailla suoritettujen opintojen ja työkokemuksen hyväksilukemista osana ammatillisen tutkinnon

suorittamista. Lisäksi selvitetään tarkemmin ammattikoulutuksen vientiin liittyvää käynnistämistä.¹

2.2 Kansainvälistymisen kehittyminen ammatillisessa koulutuksessa

Ammatillisten oppilaitosten kansainvälistyminen ja opiskelijoiden liikkuvuuden edistäminen on suurelta osalta erillisen tukirahoituksen varassa. Koulutuksen järjestäjät ovat rahoittaneet kansainvälistä toimintaa oman rahoituksen lisäksi pääasiassa Opetushallituksen avustuksilla, Leonardo ja Vinci -ohjelmalla ja ESR-hankerahoituksella. Ammatillisessa koulutuksessa kansainvälinen toiminta on pääosin muodostunut hanketoiminnan, kansainvälisen opiskelija- ja opettajavaihdon sekä maahanmuuttajaopiskelijoiden kautta.

Ammatillisten oppilaitosten kansainvälisen toiminnan kehittäminen on ollut tavoitteena opetushallinnon strategia-asiakirjoissa ja kansallisissa kehittämissuunnitelmissa jo 1980-luvulta alkaen. Pohjoismaisella yhteistyöllä voidaan sanoa olevan pisimmät perinteet koulutusyhteistyössä. Opetusministeriön vuonna 1989 laatiman *Ammatillisten oppilaitosten kansainvälistämistyöryhmän muistion* mukaan pohjoismaiden välistä koulutusyhteistyötä toteutettiin 1980-luvun lopussa pääasiassa opiskelija- ja opettajavaihdon muodossa. Euroopan yhteisöt aloittivat ensimmäistä kertaa vuonna 1987 COMETT- ja ERASMUS -ohjelmat, joiden tavoitteena oli jäsenmaiden korkeakoulujen välisen yhteistyön lisääminen sekä liikkuvuuden edistäminen. Ammattikasvatushallitus hoiti tuolloin yhteistyössä Pohjola-Nordenin kanssa pohjoismaista opettaja- ja opiskelijavaihtoa. Valtaosa taloudellisesta tuesta meni vielä tuolloin opistoasteen ja ammattikorkeakoulujen kansainvälisen toiminnan tukemiseen ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoita tai opettajia varten ei ollut vielä tuolloin yhtenäistä organisoitua opiskelijavaihto- tai stipendijärjestelmää.

Ammatillisen koulutuksen kansainvälistämisen merkitys kasvoi 1980-luvun lopussa erityisesti Euroopan taloudellisen yhdentymisen myötä. Opetusministeriön työryhmän muistiossa sitouduttiin edistämään ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden mahdollisuuksia päästä mukaan kansainvälisiin opiskelija vaihto-ohjelmiin. Kansainvälistämistyöryhmä päätti järjestää ammatillisten oppilaitosten opiskelijoille enemmän ulkomaisia harjoittelupaikkoja ja tavoitteena oli lisätä ammatillisten oppilaitosten opiskelija- ja opettajavaihtoa. Suomessa sitouduttiin turvaamaan myös harjoittelupaikkojen saatavuus ulkomailta tuleville harjoittelijoille. Kansainvälinen toiminta lisääntyi hiljalleen 1990-luvun alussa, jolloin oppilaitoksille alettiin myöntää erillistä rahoitusta kansainväliseen toimintaan. Yhteistyö sekä opettajien ja opiskelijavaihdon edistäminen olikin käytännössä aktiivisinta korkeakouluissa.² Kansainvälinen toiminta painottui jopa 1990-luvun loppuun asti opistoasteen ja sittemmin ammattikorkeakoulujen välisen yhteistyön kehittämiseen. Liikkuvuus ammatillisissa oppilaitoksissa oli vielä 1990-luvun loppupuolelle asti vähäistä.³

EU:n jäsenyyden myötä eurooppalainen yhteistyö sai uusia ulottuvuuksia myös ammatillisen koulutuksessa. Toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen kansainvälistymiseen alettiin systemaattisemmin kiinnittää huomiota 1990-luvun puolivälistä alkaen ja vuonna 1998 Opetushallituksen raportissa painotettiin, että ammatilliset oppilaitokset tarvitsevat tukea jotta kansainvälistymiskehitys pääsee vauhtiin myös ammatillisessa peruskoulutuk-

1 Osaava ja luova Suomi. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuuskaatsaus. 2010.

2 Opetusministeriön työryhmien muistioita. Helsinki 1989

3 Opetushallituksen moniste 19/1998

nessa. Euroopan yhdyntyminen lisäsi paineita kansainvälisen toiminnan kehittämiseen. Kansainvälinen toiminta nähtiin varteenotettavaksi keinoksi ammatillisen koulutuksen arvostuksen, rikastamisen ja vetovoiman ja opetuksen laadun lisäämisessä. Ammatillisen koulutuksen kansainvälistymisen tavoitteena oli vuoden 1998 selvityksen mukaan turvata sellainen ammattitaito ja sellaiset valmiudet, joiden varassa tutkinnon suorittaneet menestyvät kansainvälistyvillä työmarkkinoilla ja saavat riittävän kielitaidon sekä asenteellisia valmiuksia toimia monikulttuurisissa työyhteisöissä ja vuorovaikutustilanteissa.⁴

EU:n jäsenyyden myötä ammatilliset oppilaitokset saivat uusia rahoituslähteitä yhteistyön kehittämiseen ja ammatillisen koulutuksen osallistuminen EU:n koulutusohjelmiin tuli mahdolliseksi. Ammatilliset oppilaitokset osallistuivat muun muassa Pohjoismaisen ministerineuvoston Nordplus-junior-ohjelmaan, jonka tarkoituksena oli pohjoismaisen yhteistyön ja liikkuvuuden edistäminen. Oppilaitokset olivat mukana myös Leonardo da Vinci -ohjelmassa, jossa henkilövaihtojen lisäksi toimitettiin ammatillisen koulutuksen pilottiprojekteissa. Sokrates-ohjelmassa oppilaitokset olivat mukana erilaisiin teemoihin liittyvissä yhteistyöhankkeissa (Comenius). Lisäksi ammatillisilla oppilaitoksilla oli tuolloin mahdollisuus osallistua rakennerahastojen (EAKR ja ESR) rahoittamiin kehittämishankkeisiin.⁵

2.3 Kansainvälisyys tutkinnon perusteissa

Ammattikoulutuksen tehtävänä on tuottaa ammattiosaajia myös kansainvälistyvän työelämän tarpeisiin. Kansainvälistymisen tavoitteet on huomioitu Opetushallituksen laatimissa tutkinnon perusteissa. Tutkintojen ja perusteiden kehittämisperiaatteet tukevat kansainvälistymistä. Tutkintojen ja koulutusohjelmien/osaamisalojen sekä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin sisältyy kansainvälistyvässä työelämässä vaadittava osaaminen, johon kuuluvat sekä ammattiosaaminen että kieli- ja kulttuuriosaaminen. Osaamisen tunnustamisessa hyödynnetään tutkintojen perusteiden joustavuutta. Eri tutkinnoissa on hieman erilaisia painotuksia kansainvälisen työelämän tarpeista johtuen. Tutkintojen perusteiden pohjalta koulutuksen järjestäjien on päätettävä opetussuunnitelmassa miten tutkintojen ja tutkinnon osien kansainvälisen osaamisen vaatimukset saavutetaan oppilaitoksessa ja työpaikoilla tapahtuvan opiskelun yhteydessä.⁶

Tutkinnon perusteiden mukaisesti ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät voivat hyödyntää kansainvälisyysosaamisen hankkimisessa pakollisten tutkinnon osien lisäksi ammatillisten ja ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien valinnaisuutta. Ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjät voivat tarjota myös yhteistyössä työelämän kanssa erikseen kehitettyjä ns. paikallisia tutkinnon osia, jotka on suunniteltu kansainvälistyvän työelämän tarpeisiin vastaamiseksi. Lisäksi ammatillisissa perustutkinnoissa voidaan tutkintoa yksilöllisesti laajentamalla erikoistua kansainvälistyvän työelämän tehtäviin ja työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjä voidaan toteuttaa kansainvälisillä työpaikoilla kotimaassa ja ulkomailla. Tutkinnon suorittamisessa ja kansainvälisyyden edistämiseksi voidaan hyödyntää myös kansainvälisiä ammattitaitokilpailuja ja harjoitusyritysmessuja sekä alakohtaisia yhteistyöseminaareja. Kansainvälisyyden tulisi olla jossain muodossa osa jokaisen tutkinnon suorittajan ja opiskelijan opintoja.⁷

4 Opetushallituksen moniste 19/1998

5 Opetushallituksen moniste 19/1998

6 Kansainvälistyminen tutkintojen rakenteissa, tutkintojen perusteissa ja opetussuunnitelmissa. Sirkka-Liisa Kärki 2.11.2011. Opetushallitus

7 Vahvuutena kansainvälisyys. Kansainvälisen toiminnan strateginen suunnittelu ammatillisessa koulutuksessa. Opetushallitus

3 Kansainvälistymisen nykytila ja toteutus

3.1 Kansainvälistymisen nykytila ammatillisessa peruskoulutuksessa

Ammatillisen koulutuksen kansainvälistymisen valtionavustuksella tuetaan kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavia toimintoja, joilla ylläpidetään ja kehitetään korkeata-
soista ammattikoulutusta. Tuettavan toiminnan painopisteenä vuonna 2011 oli yhteistyö Euroopan unionin jäsenmaiden kanssa.⁸ Yhteistyötä toteutetaan tällä hetkellä Eurooppa 2020 strategian ja Kööpenhaminan prosessin tavoitteiden mukaisesti Euroopan Unionin jäsenmaiden kesken. Huomattava osa viime vuosien avustuksesta on myönnetty Euroopan ulkopuolelle suuntautuvaan kansallisten verkostojen toteuttamaan yhteistyöhön. Euroopan ulkopuolisiin maihin suuntautunutta koulutusyhteistyötä on tuettu aktiivisesti Opetushallituksesta. Viranomaisyhteistyö on helpottanut huomattavasti esimerkiksi Kiinassa ja Venäjällä toteutettavaa koulutuksen järjestäjien yhteistyötä. (kappale 5.5).

Opetushallitus ja Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO tekivät yhteistyössä Hämeen ammattikorkeakoulun Ammatillisen opettajakorkeakoulun kanssa selvityksen ammatillisen peruskoulutuksen kansainvälistymisen tilasta. Tilannekatsauksen mukaan monessa ammatillisesta peruskoulutuksesta antavassa organisaatiossa pääpaino kansainvälisyyden edistämiseksi on kansainvälisessä työssäoppimisen järjestämisessä, ja se nähdään vakiintuneena kansainvälisen toiminnan osana. Myös maahanmuuttajille suunnatut koulutukset ja monikulttuuriset opiskelijaryhmät ovat osa koulutuksen järjestäjien kansainvälistä toimintaa. Selvityksen mukaan pääsääntöisesti kansainvälinen toiminta on suuntautunut Eurooppaan.⁹

Tilannekatsaus osoitti, että vaikka ammatillisten oppilaitosten kansainvälisyys on kehittynyt viime vuosina merkittävästi, huomattiin tuloksissa kehittämistarpeita kansainvälisen toiminnan tukijärjestelmissä. Kansainvälisyys priorisoidaan tärkeäksi osaksi koulutuksen järjestäjien toimintoja, mutta sitä ei oteta riittävästi huomioon resursoinnissa. Oppilaitosten strategia-asiakirjat olivat lisäksi pääosin kuvauksia oppilaitosten visioista eivätkä käytännön tilanteesta ja tulevasta kehitysnäkymistä ja keinoista. Toisaalta selvityksessä kävi ilmi, että todellinen kansainvälinen toiminta on olemassa olevia suunnitelmia tai strategioiden antamaa kuvaa laajempaa ja laadukkaampaa. Suurella osalla koulutuksen järjestäjistä tai oppilaitoksista ei ollut varsinaista kansainvälistymisstrategiaa. Useimmiten kansainvälinen toiminta on mainittu lyhyesti koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen yleisessä strategiassa. Kansainvälisyyttä koskeviin strategia-asiakirjoihin tulisikin tuoda mukaan käytännön toimintaa ja tavoitteita. Strategia-asiakirjoissa tulisi kuvata selkeästi toiminnan resurssit, toimijoiden roolit, kv-tiimin toiminnan periaatteet ja tavoitteiden päivittämisen aikataulu.

8 Vuoden 2011 talousarviossa ammatillisen koulutuksen kansainvälistymiseen osoitettujen määrärahojen käytön perusteet. Opetushallitus.

9 Laatia ja vaikuttavuutta kansainvälistymisen johtamiseen. OPH, HAMK ja CIMO. 2008.

3.2 Kansainvälisen toiminnan strategisesta suunnittelusta kehittämiseen

Opetushallitus ja CIMO laativat yhteistyössä Suomen liikemiesten Kauppaopiston, OMNIA:n ammattiopiston ja Skills Finland Oy:n kanssa oppaan helpottamaan kansainvälisen toiminnan strategista suunnittelua ja selkiyttämään sitä koskevaa keskustelua osana ammatillisen koulutuksen kehittämistä.¹⁰ Opas on tarkoitettu konkreettiseksi tueksi kansainvälisen toiminnan kehittämistyöhön ja se pohjautuu edellä mainitun selvityksen tuloksiin koulutuksen järjestäjien kansainvälisyyden suunnittelusta ja kehittämiskohteisiin.

Oppaan mukaisesti kansainvälisen toiminnan strateginen suunnittelun tehtävänä on antaa suuntaviivat koulutuksen järjestäjän ja ammatillisen oppilaitoksen toiminnalle. Strategia tulisi johtaa toimintasuunnitelman laadintaan, johon kirjataan yksityiskohtaisemmat toimenpiteet siitä, miten strategiset tavoitteet pyritään saavuttamaan. Kansainvälisen toiminnan strategisen suunnittelun avulla henkilöstölle, opiskelijoille ja tutkinnon suorittajille tehdään näkyväksi, miten kansainvälinen toiminta liittyy oppilaitoksen ydin toimintaan ja kehittämiseen. Tästä syystä henkilöstö ja opiskelijat tulisi ottaa mukaan strategiатыöhön mahdollisimman laajasti. Strategisella suunnittelulla on tarkoitus linjata kansainvälistä toimintaa ja tuoda siihen systemaattisuutta, joka helpottaa toiminnan ohjausta ja henkilöstön käytännön työtä. Suunnittelulla halutaan varmistaa, että käytännön tason kansainväliseen toimintaan on resursoitu riittävästi ja koko henkilöstö on tietoinen kansainvälisen toiminnan tavoitteista ja toimintamuodoista. Opas painottaa strategisen suunnittelun tärkeyttä kansainvälisyyden kehittämisessä ja siinä annetaan perusteellinen ohjeistus strategian laadintaan.

Pelkkä strateginen suunnittelu ei kuitenkaan tee oppilaitoksesta vielä kansainvälistä. Sen jälkeen kun suunnittelutyö on tehty, tulee miettiä kansainvälisen toiminnan käytännön toteuttamista ja laadunhallintaa. Oppaan mukaisesti kansainvälisessä toiminnassa tulee huomioida johdon sitoutuminen ja linjaukset. Käytännössä useissa oppilaitoksissa on nimetty kansainvälisen toiminnan vastuuhenkilö, joka huolehtii eri yksiköiden kansainvälisen toiminnan yhteisestä linjasta. Lisäksi vastuuhenkilöllä on usein tukenaan kv-tiimi, jossa on mukana eri alojen tai tulosityksiköiden kv-vastaavat ja muut edustajat. Suurimmissa oppilaitoksissa voi olla myös kansainvälisen toiminnan yksikkö, jossa on vastuuhenkilön lisäksi kv-opiskelijapalveluita ym. projektin hallintokoordinaattorit. Keskeistä kansainvälisen toiminnan kehittämisessä on johdon sitoutumisen lisäksi opiskelijat. Opiskelijat ovat selkeästi tärkein kohderyhmä.¹¹

3.3 Kansainvälistymisen kehittäminen verkostoissa

Kansainvälistä yhteistyötä toteutetaan sekä koti- että ulkomailla sijaitsevien oppilaitosten ja muiden organisaatioiden muodostamissa verkostoissa. Opetushallitus on kohdentanut valtionavustuksia järjestelmällisesti ensisijaisesti usean koulutuksen järjestäjän yhteistyöhankkeisiin jo vuodesta 2000 lähtien. Opetushallituksen hakuohjeiden mukaan kansainvälistymiseen myönnettyjen valtionavustusten edellytyksinä on, että koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset toimivat esim. ala- ja tutkintokohtaisissa verkostoissa. Verkostoon voi

10 Vahvuutena kansainvälisyys. Kansainvälisen toiminnan strateginen suunnittelu ammatillisessa koulutuksessa. Opetushallitus. 2010:10.

11 Vahvuutena kansainvälisyys. Kansainvälisen toiminnan strateginen suunnittelu ammatillisessa koulutuksessa. Opetushallitus. 2010:10.

kuulua aktiivisina yhteistyökumppaneina useita koulutuksen järjestäjiä sekä työelämän, työnantaja/työntekijäjärjestöjen, kansalaisjärjestöjen ym. edustajia. Kansainvälistymisen laajentamiseksi Opetushallituksen rahoitusta hakeneita kannustetaan ottamaan mukaan myös uusia koulutuksen järjestäjiä, joiden kansainvälinen toiminta on vielä vähäistä.¹² Myös CIMO:n koordinoimassa Leonardo da Vinci ohjelmassa kansalliseksi painopisteeksi on asetettu verkostoituminen.

Verkostoyhteistyöstä on todettu olevan useita hyötyjä kansainvälisyshankkeiden toteutuksessa. Verkostoyhteistyön on todettu olevan kustannustehokasta ja verkostoissa opitaan toisilta muun muassa erilaisia rahoituksen hakuun ja kansainvälistymisen edistämiseen liittyviä asioita.¹³

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO kartoitti vuonna 2010 verkostojen merkitystä ammatillisen koulutuksen kansainvälistymisessä. Verkostoilla on selvityksen mukaan ollut suuri hyöty kansainvälisen toiminnan kehittämisessä. Yksi merkittävimmistä hyödyistä on ollut opiskelijoiden ja henkilökunnan kansainvälisen liikkuvuuden lisääminen ja sen organisoinnin helpottuminen. Yhteistyön myötä opiskelijaliikkuvuudesta on tullut osa normaalia työssäoppimiskäytäntöjä ja kaikkiin paikkoihin riittää opiskelijoita. Selvityksen mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjistä vajaa puolet kuuluu johonkin ammatillisen koulutuksen kansainvälistymistä edistävään verkostoon. Näistä verkostoituneista ammatillista koulutusta järjestävistä organisaatioista 80 % on ammatillisia oppilaitoksia, 5 % ammatillisia erityisoppilaitoksia, 5 % ammatillisia aikuiskoulutuskeskuksia ja 10 % oppisopimustoimistoja- tai keskuksia.¹⁴

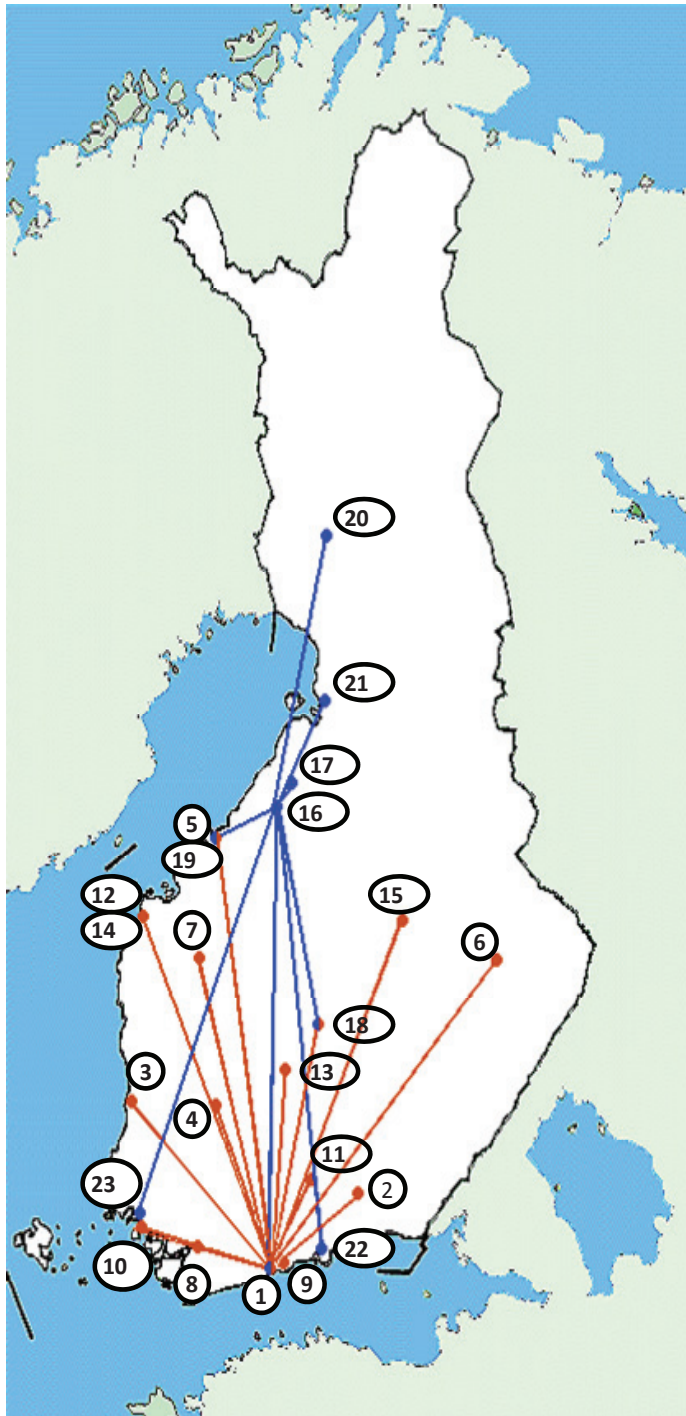
Selvitys osoitti, että verkostoituminen ja opiskelijoiden liikkuvuus on yleisempää opiskelijamäärältään suurilla koulutusaloilla, kuten tekniikan ja liikenteen alalla, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla, matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla sekä kulttuurialalla. Tilastotiedot osoittavat, että mitä useammassa verkostossa oppilaitos toimii, sitä enemmän sillä on ollut opiskelija- ja opettajaliikkuvuutta. Oppilaitoksissa, jotka eivät ole mukana kv-verkostoissa näyttäisi liikkuvuusluvut vastaavasti olevan pieniä.

Kuviossa 1 esitetään kaksi Opetushallituksen tukemaa useamman koulutuksen järjestäjän muodostamaa hankeverkostoa. Kuviossa sinisellä värillä on merkitty Espoon seudun koulutuskuntayhtymän koordinoima Intia-verkosto partnereineen ja punaisella värillä Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymän koordinoiman Kam'oon China 3 -hankeverkoston partnerioppilaitokset.

12 Hakuohjeet lukuvuoden 2008-2009 kansainvälistymishankkeisiin. Opetushallitus.

13 Vahvuutena kansainvälisyys. Kansainvälisen toiminnan strateginen suunnittelu ammatillisessa koulutuksessa. Opetushallitus

14 Korkala, S. CIMO. 2010/1

Intia -verkosto

1. Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia (koordinaattori)
2. Kouvolan seudun kuntayhtymä
3. Länsirannikon koulutus Oy
4. Tampereen kaupunki
5. Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä
6. Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä
7. Koulutuskeskus Sedu (Seinäjoki)
8. Salon seudun koulutuskuntayhtymä,
9. Helsinki Business College Oy
10. Turun kaupunki
11. Päijät-Hämeen koulutuskonserni
12. Vaasa, Vaasan ammattiopisto
13. Jyväskylän koulutuskuntayhtymä, Jyväskylän ammattiopisto ja Jämsän ammattiopistot
14. Vaasa, Yrkesakademin i Österbotten
15. Savon koulutuskuntayhtymä

Kam'oon China-verkosto

16. Jokilaakson koulutuskuntayhtymä JEDU, Ylivieska (koordinaattori)
17. Jokilaakson koulutuskuntayhtymä JEDU, Oulaisten ammattiopisto
1. Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia
18. Jyväskylän koulutuskuntayhtymä
19. Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä
20. Rovaniemen koulutuskuntayhtymä
21. Oulun seudun koulutuskuntayhtymä
22. Oy Porvoon Kauppaoppilaitos – Borgå Handelsläroverk Ab
23. Raison seudun koulutuskuntayhtymä

Kuvio 1. Intia-verkoston ja Kam'oon China verkoston partnerit (koulutuksen järjestäjät)

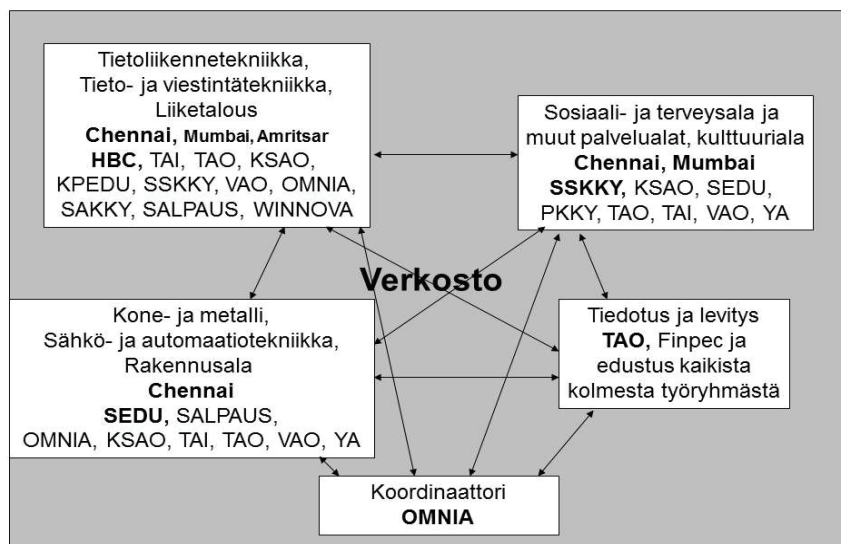
Intia-verkostossa koordinoitavastuu on Omnialla ja alakohtaisten työryhmien vetovastuu on jaettu verkoston jäsenten kesken. Verkostossa on mukana kaikkiaan 15 koulutuksen järjestäjää. Kuviossa mainittujen koulutuksen järjestäjien lisäksi verkostossa on mukana Suomessa Finpro, Skills Finland Oy ja Finpec sekä Intiassa useita toimijoita.

Sinisellä merkityn Kam'oon China 3 projektin hallinnoijana on toiminut Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymän Ylivieskan ammattiopisto. Verkostossa on mukana seitsemän

muuta koulutuksen järjestäjää ympäri Suomen. Hankkeessa mukana oleva verkosto on laajentunut hankkeen keston ajan. Kiina-verkostoon on liittynyt uusia aloja ja uusia oppilaitoksia vuosittain. Yhteistyö on mahdollistanut kokemusten hyödyntämisen ja kaikkien osapuolten kansainvälistymistoiminnan kehittämisen.

Partnereilla on usein erilaiset roolit ja vastuunjaot verkostojen sisällä. Intia-verkoston toimintamallia ja verkoston partnereiden keskinäistä vastuunjakoja kuvataan kuviossa 2. Suomessa partnerit ovat sitoutuneet erillisillä sopimuksilla yhteistyön kehittämiseen Intia-yhteistyöverkoston toimintaan hankesuunnitelman sekä Opetushallituksen verkostolle osoittaman avustuksen mukaisesti. Koordinaattorin keskeiset tehtävät ovat yhteydenpito intialaisiin yhteistyökumppaneihin ja matkajärjestelyiden hoitaminen, verkoston toiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen, kansallisten verkostokokousten ja seminaarien järjestäminen, seuranta ja raportointi sekä uuden verkostotyöskentelymallin luominen ja testaaminen.

Intia-verkoston toimintamalli 2011-2012

Kuvio 2. Intia-verkoston toimintamalli 2011–2012. Lähde: Mika Heino/Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia

3.4 Työssäoppimisen suorittaminen ulkomailla

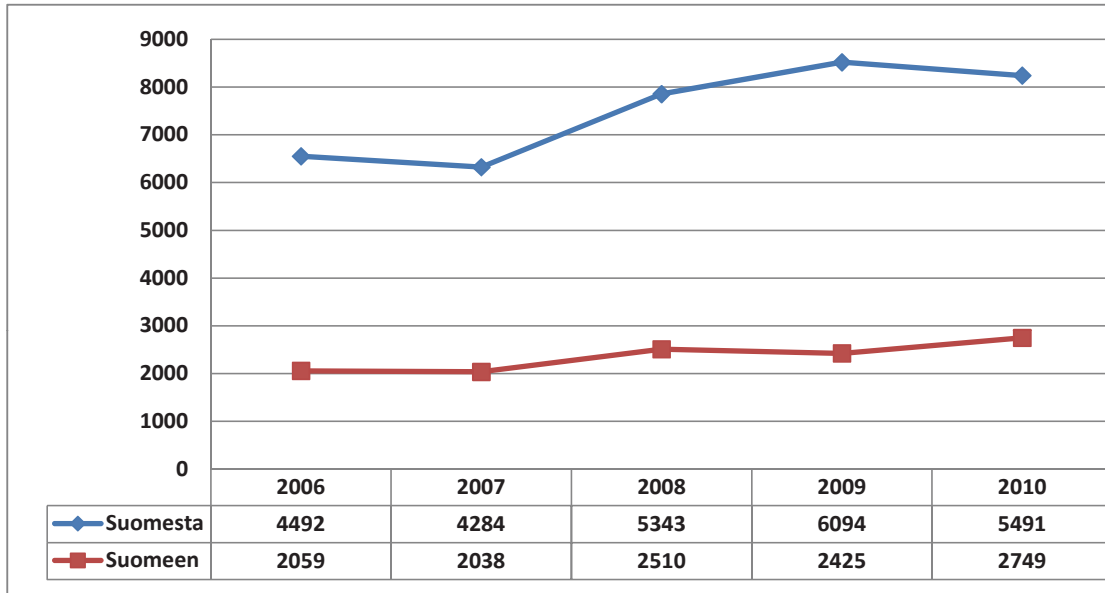
Koulutuksen järjestäjien kansainvälisyyden tilan yhtenä mittarina voidaan pitää opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuutta. Kansallisena tavoitteena ollut lisätä opiskelijoiden ulkomailla suorittamien työssäoppimisjaksojen määrää. Liikkuvuutta on tilastoitu vuosittain kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO:n toimesta. CIMO on julkaissut vuosittain tilastoja kansainvälisestä liikkuvuudesta ammatillisessa koulutuksessa ja korkea-asteella. Liikkuvuustiedot on kerätty sähköisellä tiedonkeruusovelluksella.

Ammatillisen koulutuksen määrällisiä tietoja on kerätty sekä Suomesta ulkomaille suuntautuvasta sekä Suomeen saapuvasta liikkuvuudesta. CIMO on julkaissut vuonna 2010 tilastaselvityksen kansainvälisestä liikkuvuudesta ammatillisessa koulutuksessa. Tilastotiedot opiskelijoiden liikkuvuudesta osoittavat, että erityisesti pitkäkestoinen opiskelijaliikkuvuus on lisääntynyt vuosittain.¹⁵ Suomesta ulkomaille suuntautunut opiskelijaliik-

¹⁵ Pitkäkestoinen ulkomaanjakso on yleensä 6 viikkoa.

kuvuus on noussut erityisesti vuodesta 2007–2009 välillä. Raportin mukaan tähän on voinut vaikuttaa aikuis- ja oppisopimuskoulutuksen lisääminen tilastoihin vuonna 2009.

Alla olevassa kuviossa tarkastellaan opiskelijaliikkuvuuden kehitystä vuosien 2006–2010 välillä. Kuviossa on mukana Suomesta lähteneiden ja Suomeen saapuneiden opiskelijoiden lukumäärällinen kehitys ja tiedot perustuvat CIMO:n *Kansainvälinen liikkuvuus ammatillisessa koulutuksessa 2010* tilastokatsauksen tietoihin.¹⁶

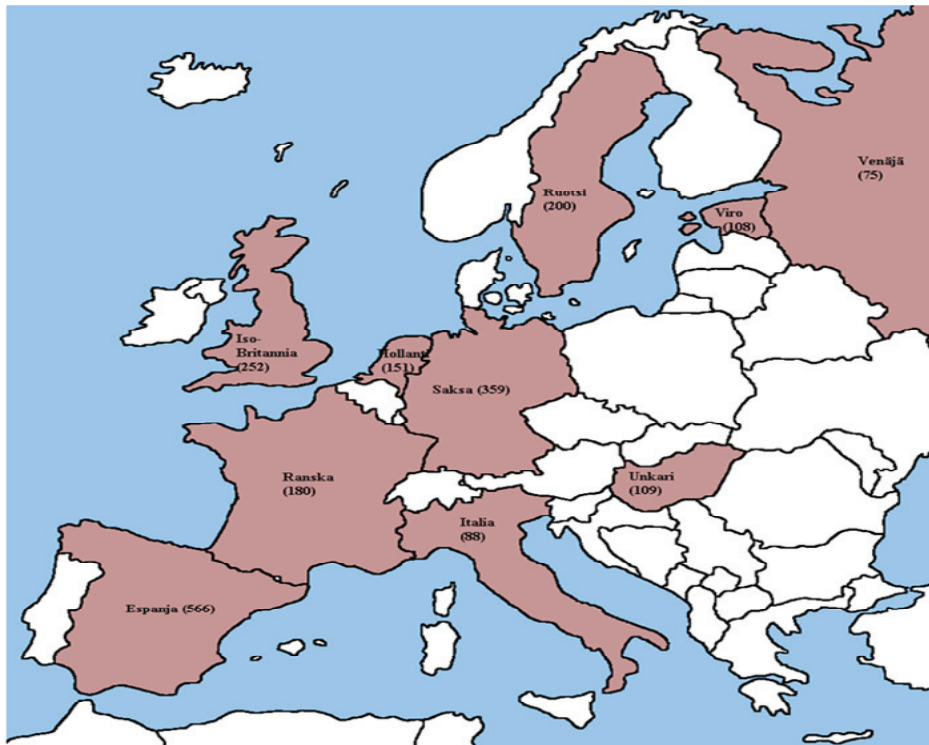
Kuvio 3. Opiskelijaliikkuvuuden kehitys vuosina 2006–2010. Lähde: Korkala: *Kansainvälinen liikkuvuus ammatillisessa koulutuksessa 2010*.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden liikkuvuus on lisääntynyt vuosien 2006–2010 välillä yhteensä 22 %, joskin ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden liikkuvuus laski jonkin verran vuodesta 2009. Opiskelijoiden liikkuvuus laski lyhytkestoisille eli alle kahden viikon jaksoille lähteneissä. Vuonna 2010 pitkäkestoiselle ulkomaanjaksolle osallistui 2 794 opiskelijaa, joka on 12,6 % enemmän kuin edellisellä vuonna.

Opiskelijoiden liikkuvuus Suomesta on suuntautunut pääosin Eurooppaan. Alla olevaan kuvioon on merkitty ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden 10 suosituinta kohdemaata. Kuviossa on mukana pitkäkestoisille ulkomaanjaksoille osallistuneiden opiskelijoiden kohdemaat vuonna 2010. Ulkomaanjaksolle osallistuneiden opiskelijamäärät on merkitty kuvioon sulkuihin. Pitkäkestoisista ulkomaanjaksoista suosituin kohdemaata oli Espanja. Lyhytkestoiset ulkomaanjaksot suuntautuivat eniten lähimaihin kuten Viroon ja Ruotsiin. Tiedot perustuvat CIMO:n keräämiin tilastotietoihin opiskelijaliikkuvuudesta.¹⁷

¹⁶ Garam, I. & Korkala, S. Kansainvälinen liikkuvuus ammatillisessa ja korkea-asteen koulutuksessa. CIMO 2011/1A

¹⁷ Garam, I. & Korkala S.: Kansainvälinen liikkuvuus ammatillisessa ja korkea-asteen koulutuksessa 2010.

Kuvio 4. Pitkäkestoisille ulkomaanjaksolle lähteneiden opiskelijoiden 10 yleisintä kohdemaata. Lähde: Garam, I & Korkala, S. 2010.

Suomeen saapuvien opiskelijoiden määrä on lisääntynyt neljän vuoden aikana noin 33 %. Vuonna 2010 Suomeen saapui CIMO:n tilastotietojen mukaan 2 749 opiskelijaa. Eniten ulkomaalaisia opiskelijoita tuli Suomeen opiskelemaan liiketalouden, sosiaali- ja terveystieteiden sekä maatalousalan perustutkintoa. Suomeen saapuvien opiskelijoiden osalta liikkuvuusjakson kesto ei ole määritelty.

Enemmistö ulkomaille lähteneistä ja Suomeen saapuneista opiskelijoista suoritti ammatillista perustutkintoa. Suomesta ulkomaille lähti opiskelijoita eniten sosiaali- ja terveystieteiden, hotelli- ja ravintola-alan sekä liiketalouden perustutkintoja opiskelevat opiskelijat. Alla olevassa taulukossa on Suomesta ulkomaille lähteneiden opiskelijoiden suorittamat yleisimmät tutkinnot. Pitkäkestoiselle ulkomaanjaksolle lähtijöistä valtaosa (68 %) on naisia. Lähes aina (92 %) opiskelijoiden vaihdon tarkoitus on työssäoppimisen suorittaminen ulkomailla.

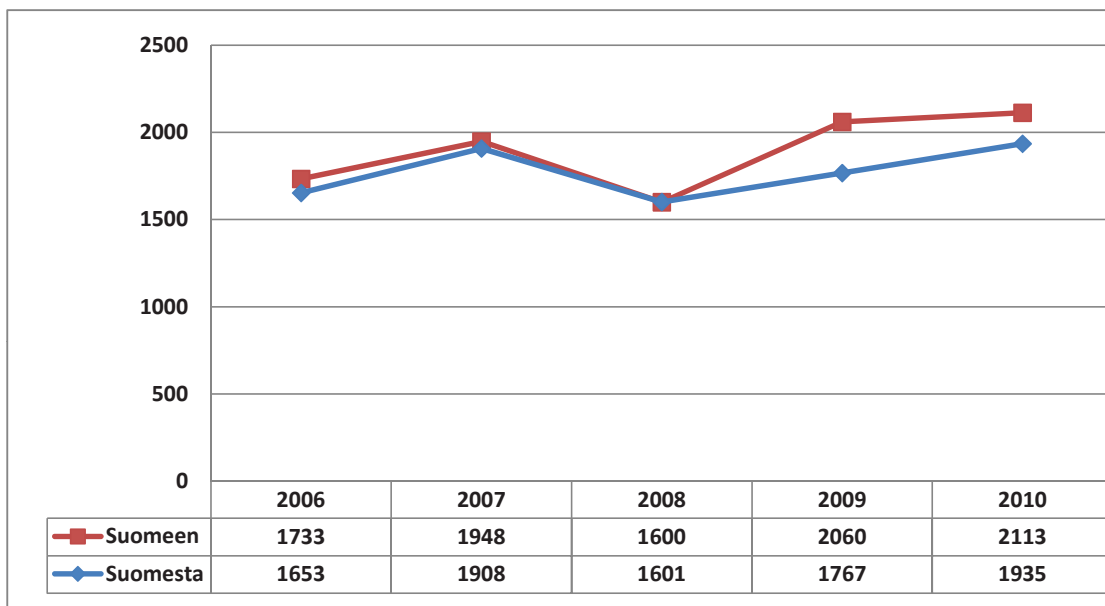
Taulukko 1. Pitkäkestoinen opiskelijaliikkuvuus tutkinnoittain, 10 yleisintä

Tutkinto	Opiskelijoita Suomesta
Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto	416
Hotelli- ja ravintola-alan perustutkinto	298
Liiketalouden perustutkinto	283
Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto	174
Matkailualan perustutkinto	169
Maatalousalan perustutkinto	123
Sähköalan perustutkinto	103
Audiovisuaalisen viestinnän perustutkinto	88
Catering-alan perustutkinto	77
Kone- ja metallialan perustutkinto	71

3.5 Opettajien ja johdon liikkuvuus

Keskeinen osa kansainvälisyyttä on myös oppilaitosten henkilöstön ja johdon kansainvälinen liikkuvuus. Vuoden 2008 selvityksessä¹⁸ todettiin, että opettajien välillä on suuria eroja kiinnostuksessa kansainvälisiin yhteyksiin. Opettajien työelämäjaksoja ulkomailla ja sellaisia asiantuntijavaihtoja, jolloin opettajat opettaisivat ulkomaisissa oppilaitoksissa toteutuu hyvin vähän. Opettajien innostus kansainvälistä vaihtoa kohtaan vaikuttaa myös opiskelijoiden aktiivisuuteen kansainvälisyydessä.

CIMO:n keräämien tilastotietojen mukaan myös opettajien ja muun henkilöstön liikkuvuus on kasvanut vuodesta 2006 alkaen. Vuonna 2010 Suomeen saapui 2 113 ja Suomesta lähti 1935 opettajaa. Saapuvien määrä lisääntyi noin 3 % ja lähtevien 10 % edellisestä vuodesta. Opettajien ja muun henkilöstön liikkuvuudeksi laskettiin vähintään 5 työpäivää kestäneet matkat.

Kuvio 5. Opiskelijaliikkuvuuden kehitys vuosina 2006–2010. Lähde: Korkala: *Kansainvälinen liikkuvuus ammatillisessa koulutuksessa 2010*.

Opettajien ja muun henkilöstön liikkuvuuden suurin yksittäinen kohdema on Saksa. Seuraavaksi tulevat Espanja, Britannia, Ranska, Portugali, Italia ja Venäjä. Opettajien liikkuvuus näyttäisi olevan ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelijoiden tavoin hyvin Eurooppapainotteista. Aasiasta on kuitenkin saapunut Suomeen opettajia entistä enemmän viime vuosina ja Koreasta tulee neljänneksi eniten opettajia vierailulle suomeen vuonna 2010.¹⁹

18 Laatu ja vaikuttavuutta kansainvälistymisen johtamiseen. OPH, HAMK ja CIMO. 2008.

19 Fakta. Tietoja ja tilastoja. CIMO 1A. 2011.

4 Opetushallituksen myöntämät valtionavustukset vuosina 2008–2010

Opetushallitus on myöntänyt valtionavustuksia ammatillisten oppilaitosten kansainvälistymisen kehittämiseen 2000-luvun alusta lähtien. Tuettujen verkostohankkeiden tarkoituksena on ollut tukea kehittämis-, kokeilu- ja käynnistämishankkeita, joissa tuotetaan levittämiskelpoisia toimintamalleja ja käytäntöjä ammattikoulutuksen kansainvälistymiseksi. Kansainvälistymisen kehittämiseen myönnetty valtionavustukset on myönnetty koulutuksen järjestäjille hakemusten perusteella.

Vuonna 2008 ammatillisten oppilaitosten kansainvälistymisen kehittämiseen myönnettiin kaikkiaan 715 000 € valtionavustusta. Vuonna 2008 yhteensä 38 hanketta sai myönteisen ja 39 hanketta kielteisen rahoituspäätöksen. Joulukuussa myönnetyllä rahoituksella käynnistyi 11 vielä uutta kansainvälistymishanketta.

Taulukko 2. Ammattikoulutuksen kansainvälistymisen valtionavustukset vuosina 2008–2010

Myönnetty määräraha, hakemukset ja päätökset	2008	2009	2010	Yhteensä
Myönnetty määräraha	715 000 €	636 080 €	800 000 €	1 978 080 €
Hakemusten määrä	77	43	50	170
Haettu summa	1 915 000 €	1 554 455 €	1 798 000 €	5 267 455 €
Myönteiset päätökset	38	24	32	94
Kielteiset päätökset	39	19	18	76

Vuonna 2009 hieman reilut puolet hakijoista sai myönteisen rahoituspäätöksen ja 24 uutta kansainvälistymishanketta käynnistettiin. Kielteisen päätöksen sai tuolloin 19 koulutuksen järjestäjää. Vuonna 2009 myönnettiin yhteensä 636 080 € rahoitusta hankkeisiin, joista useat oli ns. jatkohankkeita.

Vuonna 2010 myönnettiin kansainvälistymisen kehittämiseen yhteensä 800 000 € valtionavustusta. Hakemuksia tuli tuolloin yhteensä 50, joista 32 koulutuksen järjestäjää sai myönteisen rahoituspäätöksen. Taulukon tiedoissa on mukana FINECVET3 kehittämisshankkeet, joita aloitettiin vuonna 2010 yhteensä seitsemän kappaletta. Reilut puolet avustusta hakeneista hankkeista sai myönteisen rahoituspäätöksen. Yksittäisille hankkeille myönnetty avustusten määrät vaihtelevat hankkeiden laajuuden ja sisällön mukaan. Taulukkoon 2 on koottu kansainvälistymiseen myönnettyjen hankkeiden lukumäärät myönnettyjen määrärahojen mukaan. Suurin osa hankkeista on saanut 10 000–30 000 euroa avustusta vuosina 2008–2010. Vuosittain on käynnistynyt vain muutamia suuria yli 40 000 tai 50 000 euroa avustusta saaneita laajempia hankkeita.

Taulukko 3. Ammattikoulutuksen kansainvälistymiseen myönnetyt määrärahat ja käynnistyneiden hankkeiden lukumäärät vuosina 2008–2010.

Myönnetyt määrärahat €	Valtionavustusta saaneiden hankkeiden lukumäärät vuosina 2008–2010		
	2008	2009	2010
5 000 – 10 000 €	11	3	6
10 001–20 000 €	14	11	14
20 001–30 000 €	10	3	4
30 001–40 000 €	2	5	2
40 001–50 000 €	0	1	3
yli 50 001 €	1	1	3

5 Ammatillisen koulutuksen kansainvälistymishankkeet vuosina 2008–2011

Ammattikoulutuksen kansainvälistymistyö on jaoteltu tässä raportissa viiteen eri teemaan yhteistyön painopisteiden mukaisesti. Teemat ovat syntyneet hankkeiden sisältöjen ja painopistealueiden perusteella. Nämä ovat 1) *Opintosuoritusten siirtojärjestelmän (ECVET) ja tutkintojen ja osaamisen viitekehyksen (EQF) kokeilut ja käyttöönoton valmistelut* 2) *Opettajien liikkuvuus* 3) *Ulkomailla tapahtuva työssäoppiminen ja osaamisen arviointi* 4) *Koulutuksen laadun ja laadunhallinnan kehittäminen* ja 5) *Perehtyminen Euroopan ulkopuolisten maiden ammatillisen koulutuksen hyviin käytäntöihin ja kulttuurien tuntemuksen lisääminen*.

Ensimmäiset neljä painopistettä ovat pääasiassa Eurooppaan suuntautuvaa yhteistyötä. Vuonna 2008 vajaa puolet (42 %) Opetushallituksen myöntämästä valtionavustuksesta kohdennettiin eurooppalaiseen yhteistyöhön. Keskeinen osa eurooppalaista yhteistyötä on ECVETin käyttöönottoa tukevat kehittämishankkeet. Reilu viidennes kokonaisrahoituksesta myönnettiin opettajien työssäoppimisjaksojen kehittämiseen.²⁰

Opetushallituksen tukema Euroopan ulkopuolelle suuntautunut yhteistyö on lisääntynyt viime vuosina merkittävästi. Nykyisin keskimäärin puolet myönnetyistä valtionavustuksista kohdennetaan Euroopan ulkopuolisiin maihin. Euroopan ulkopuolelle suuntautuvista verkostoista isoimmat ovat Venäjä-yhteistyö sekä Aasiaan suuntautuvat kehittämissuunnitelmat. Esimerkiksi vuonna 2008 valtionavustuksia kohdennettiin kolmeen Kiinaan suuntautuvaan yhteistyöhankkeeseen. Kappaleessa 5.5 kuvataan tarkemmin Euroopan ulkopuolelle suuntautuvia yhteistyöhankkeita.

Kappaleisiin 5.1–5.5 on koottu vuosien 2008–2010 välillä valtionavustusrahoituksella tuettujen painopistealueiden sekä kehittämishankkeiden kuvauksia. Kuvaukset sisältävät kehittämishankkeiden sisältöihin, tavoitteisiin sekä hankkeiden tuloksiin ja vaikutuksiin liittyviä keskeisimpiä asioita. Huomioitavaa on, että joidenkin hankkeiden tavoitteet liittyvät useamman painopistealueen toteutukseen. Tiedot perustuvat koulutuksen järjestäjien loppuraporteissa ilmoitamiin tietoihin.

20 Opetushallituksen muistio 7.1.2009.

5.1 Opintosuoritusten siirtojärjestelmän (ECVET) ja tutkintojen ja osaamisen viitekehyksen (EQF) kokeilut ja käyttöönoton valmistelut

Tutkintojen ja osaamisen viitekehyksen ja opintosuoritusten siirtojärjestelmän käyttöönottoa tukevia hankkeita/tapausesimerkkejä:

FINECVET 1, 2 ja 3 (2004–2011)

Koordinointi: 3-vaiheinen kokeilutoiminta on toteutettu yhteistyössä Opetushallituksen ja koulutuksen järjestäjien kesken. Opetushallitus on vastannut projektin kokonaiskoordinoinnista ja hallinnoinnista ja koulutuksen järjestäjät koulutusalaakohtaisten alaprojektien koordinoinnista.

Yhteistyömaat: Alankomaat, Espanja, Italia, Itävalta, Iso-Britannia, Liettua, Pohjois-Irlanti, Ranska, Ruotsi, Saksa, Skotlanti, Slovenia, Tanska, Turkki, Unkari

Koulutusalat: tekniikan ja liikenteen ala, luonnonvara-ala, yhteiskuntatiet., liiketal. ja hallinnon ala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, matkailu-, ravitsemis- ja talousala sekä kulttuuriala

Tavoite/sisältö: FINECVET 1 ja 2 projekteissa määriteltiin ECVET -järjestelmän käsitteet ja niiden sovellus suomalaiseen koulutusjärjestelmää. Projekteissa kokeiltiin opintosuoritusten siirtojärjestelmän (ECVET) toimivuutta eri perustutkinnoissa.

Syksyllä 2009 käynnistyneen FINECVET3 -hankkeen laajensi kokeilu- ja kehittämistoimintaa ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin.

Tuotokset/tulokset: Hankkeissa kehitettiin tutkintojen vertailua, oppimistulosten määrittämistä tietoina, taitoina ja pätevyytinä, oppimistulosten arviointia, osaamisen tunnustamista, opintosuoritusten siirtämisen prosessia sekä tutkinnon ja sen osien kuvaamista opintopisteillä. Hankkeissa laadittiin myös opiskelijakohtaisesti ennen liikkuvuusjakson alkamista täytettävä Learning Agreement -asiakirjamalli (opiskelusopimus) sekä lähettävän ja vastaanottavan organisaation välinen Memorandum of Understanding -malli (yhteistyösopimus). Lisäksi tuotettiin malliksi ECVET:iin sovellettu arvioinnin dokumentointilomake. Hankkeen kolmannessa vaiheessa kokeilutoiminta kohdistui ECVET- prosessin eri vaiheisiin ja tuotti käyttöönottoa varten malleja sekä toimintaa että dokumentointia varten. Lopullisena tuotoksena on julkaisu *FINECVET suunnan näyttäjänä – kokeilusta käyttöönottoon!* joka laadittiin tukemaan opintosuoritusten siirtojärjestelmän käyttöönottoa Suomessa. Julkaisu tarjoaa työkaluja ja malleja koulutuksenjärjestäjille ja tutkintotoimikunnille ECVETin käytössä.

Vaikutukset: FINECVET on toteutettu kansallisena pilottiprojektina ja on siten vaikuttanut koko siirtojärjestelmän valmisteluun ja käyttöönottoon Suomessa. FINECVET-julkaisua tullaan käyttämään tiedotuksessa ja koulutuksessa. Hanke oli Euroopan ensimmäinen kansallinen ECVET-pilotti, jonka vuoksi hankkeella on ollut vaikutusta myös ECVET-suositukseen ja eurooppalaisten ECVET-oppaiden valmisteluun.

OmniaEcvet (2008)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Espoon seudun koulutuskuntayhtymä
Omnia

Yhteistyömaat: Saksa, Irlanti Espanja, Viro

Koulutusalat: yhteiskuntatiet., liiketal. ja hallinnon ala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Tavoite/sisältö: Hankkeessa syvennettiin oppimistulosten kuvauksia ja laajennettiin kokeilutoimintaa eri aloille. Hanke painottui tutkintojen vertailuun, oppimistulosten määrittämiseen tietoina, taitoina ja pätevyyksinä, osaamisen tunnistamiseen, oppimistulosten arviointiin sekä opintosuoritusten siirtämisen prosessiin. Erityinen painotus hankkeessa oli lukio-opintojen yhdistämisessä ammatilliseen tutkintoon.

Tulokset/tuotokset: Hankkeen päätavoite eli ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten siirtojärjestelmän kehittäminen, käyttöönoton valmistelu, kokeilu ja mallintaminen kotimaisessa ja kansainvälisessä verkostossa saavutettiin hyvin. Kotimaisen ja kansainvälisen verkoston työelämälähtöinen yhteistyö vahvistui ja kehittyi edelleen ja verkostossa opittiin vastavuoroisesti toisten hyvistä käytännöistä suunnitelmien mukaan. Europassin käyttöä osaamisen tunnustamisen välineenä vahvistettiin ja Finecvet 1 ja 2 tuloksia hyödynnettiin. Konkreettisina tuloksia ovat oppimistulosten KSC-kuvaukset/kriteeristöt suomeksi ja englanniksi liiketalouden, matkailualan, hiusalan ja kauneudenhoitoalan perustutkinnoissa työssäoppimisen asiakaspalvelukokonaisuuden osalta.

Vaikutukset: Ammatillisen koulutuksen siirtojärjestelmää kehitettiin työelämälähtöisesti yhdessä työssäoppimispaikkojen kanssa. Hanke edistää opiskelijoiden, oppilaitosten ja koulutuksen työelämälähtöistä kehittymistä ja kansainvälistymistä. Opiskelijan kansainvälinen työ- ja opiskelukokemus sekä vieraaseen kulttuuriin tutustuminen huomioidaan selkeämmin osaksi hänen osaamistaan ja tutkintoaan ja osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menetelmät kehittyivät. Tuloksia voidaan hyödyntää myös vastaanotettaessa Suomeen ulkomaisia työssäoppijoita.

ART ECVET (2009–2010)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia

Yhteistyömaat: Saksa, Ranska, Slovenia ja Tsekki

Koulutusala: kulttuuriala

Sisältö/tavoitteet: Hankkeen keskeisenä sisältönä oli artesaanialojen verkostoituminen kotimaassa, ulkomaisten työssäoppimispaikkojen etsiminen ja ECVET opintosuoritusten siirtojärjestelmän käyttöönoton valmisteleminen. Ulkomaisissa ja partnerioppilaitoksissa sekä yrityksissä on tarkoitus perehtyä oman alansa koulutukseen sekä opetussuunnitelman sisältöön.

Tulokset/tuotokset: Hankkeen aloitusseminaarissa artesaanialojen opettajat tutustuivat Eurooppalaiseen tutkintojen ja osaamisen viitekehykseen (EQF) sekä Ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten siirtojärjestelmän (ECVET) perusteisiin. Asiantuntijavaihtojaksojen aikana opettajat vierailivat ulkomaalaisessa ammatillisessa oppilaitoksessa ja tutustuivat oman alansa tutkintoon kohdemaassa. Opettajat vierailivat myös työssäoppimispaikoissa ja sopivat siellä tulevien opiskelijavaihtojen sisällöistä ja käytännön toteutuksesta. Kansainvälisten työelämäjaksojen aikana opettajat loivat uusia kontakteja sekä oman alansa oppilaitokseen vaihtokohteessa että eri yrityksiin tai muihin oman alansa toimijoihin. Hankkeen tärkeimpiä tuloksia ovat artesaanialojen verkoston sekä ulkomaisen työssäoppimispaikkaverkoston luominen.

Vaikutukset: Hankkeen avulla luotiin uusi kansainvälinen verkosto Etelä-Suomen artesaanialoille. Yhteinen hanke toi toimijat yhteen ja lisäsi oppilaitosten välillä tehtävää yhteistyötä. Näiden kontaktien avulla on tulevaisuudessa mahdollista lähettää myös opettajia työssäoppimisjaksoille. Opettajien vierailu top-yrityksissä ja tutustuminen ulkomaisen oppilaitoksen opetukseen helpottavat ulkomailla tehtyjen opintosuoritusten hyväksilukua ja sillä on myös vaikutusta opetussuunnitelmatyöhön omassa oppilaitoksessa. Ulkomaalaiset kumppanit olivat kaikki innostuneita jatkamaan yhteistyötä ja auttavat jatkossa opiskelija- ja opettajavaihtojen järjestämisessä. Vaihdoissa suoritettu työssäoppiminen tullaan hyväksilukemaan opiskelijan opintoihin.

Yhteenveto vaikutuksista:

FINECEVET -hanke oli Euroopan ensimmäinen kansallinen ECVET-pilotti, jonka vuoksi hankkeella on ollut vaikutusta ECVET-suositukseen ja eurooppalaisten ECVET-oppaiden valmisteluun. FINECEVET -hankkeessa on luotu pohjatyö koko opintosuoritusten siirtojärjestelmän käyttöönotolle.

Muilla ECVET-järjestelmän käyttöönottoa tukevilla hankkeilla on hankeraporttien mukaan ollut vaikuttavuutta erityisesti ala- ja tutkintokohtaisesti. Useimmissa hankkeissa opettajat ja asiantuntijat ovat tutustuneet tutkintojen ja osaamisen viitekehykseen (EQF) sekä opintosuoritusten siirtojärjestelmän (ECVET) perusteisiin. Samanaikaisesti hankkeissa on edistetty opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjien työelämäyhteyksiä ulkomaille. Kokeilut ovat edistäneet opiskelijan kansainvälistä työ- ja opiskelukokemuksen huomi-

oimista selkeämmin osaksi tutkintoa. Esimerkiksi opiskelijoiden ammattiosaamisen näyttöjen arviointi ulkomailla pilotoiduissa tutkinnoissa/koulutusohjelmissä on liitetty tutkintotodistukseen yhdenmukaisesti arvioituna suorituksena.

Hankkeiden tuotoksena opettajat ovat vierailleet ulkomaisissa työssäoppimispaikoissa ja tutustuneet ulkomaisen oppilaitoksen opetukseen. Ulkomaisten opetussisältöihin ja työssäoppimispaikkoihin tutustumisella on vaikutusta myös opetussuunnitelmatyöhön omassa oppilaitoksessa ja tuloksia voidaan hyödyntää myös vastaanottaessa Suomeen ulkomaisia työssäoppijoita. Tämä helpottaa myös ulkomailla tehtyjen opintosuoritusten hyväksilukua.

5.2 Opettajien liikkuvuus

Yksi valtionavustusrahoituksen painopisteistä on ollut opettajien työelämäjaksojen ja liikkuvuuden lisääminen. Valtionavustuksilla on kannustettu opetushenkilöstöä asiantuntijuuden ja ammatillisen osaamisen parantamiseen sekä kieli- ja monikulttuurisuustaitojen lisäämiseen. Opettaja on rohkaistu lähtemään vähintään kahden viikon työelämäjaksoille joko oman alansa yritykseen, muuhun työelämän organisaatioon tai oppilaitokseen ulkomaille. Tarkoituksena on, että jakson aikana on oppilaitoksen johtamisesta vastaavat sekä opettajat ja muut asiantuntijat voivat perehtyä partnerimaiden koulutusjärjestelmiin, opetusmenetelmiin, ammattitaitovaatimuksiin ja alan työ- ja toimintamenetelmiin. Henkilöstön ulkomaanjaksot antavat myös mahdollisuuden käytössä olevien opetussuunnitelmien tarkasteluun kansainvälistyvän työelämän tarpeita silmällä pitäen.²¹

Vuonna 2008 opettajien työelämäjaksojen kehittämiseen myönnettiin kaikkiaan 152 000 €. Tuolloin valtionavustusta myönnettiin kaikkiaan 11 hankkeeseen, joissa toteutettiin vähintään 2 viikon mittaisia opettajien työelämäjaksoja. Yhdelle hankkeelle myönnettiin tuolloin tukea keskimäärin 10 000–15 000 euroa. Työelämäjaksojen sisällöt ovat liittyneet muun muassa yrittäjyyskasvatukseen lisäämiseen, alakohtaisen opetuksen tai kielenopetuksen kehittämiseen. Opettajien työelämäjaksot liittyivät myös oppilaitosten välisiin kv-toimintojen organisointiin kuten vertaisoppimiseen ja ulkomailla suoritettavien työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen kehittämiseen. Joissakin hankkeissa opettajien työelämäjaksojen lisäksi kehitettiin opiskelijoiden ulkomailla suoritettavan työssäoppimisen käytäntöjä. Osa hankkeiden toiminnoista liittyivät myös ECVETin käyttöönoton kokeiluun ja harjoitusyritystoimintaan perehtymiseen. Alla esitellään kolme eri kehittämishanketta opettajien osaamisen kehittämisessä.

21 Opetushallituksen tiedote

Opettajien liikkuvuutta tukevia hankkeita/tapausesimerkkejä:

Opettajien kansainväliset valmiudet ulkomailla (2008)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Kemi-Torniolaakson koulutuskuntayhtymä Lappia

Koulutusalat: kulttuuriala, yhteiskuntatiet., liiketalouden ja hallinnon ala, tekniikan ja liikenteen ala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala ja matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Yhteistyömaat: Ranska, Tanska, Espanja, Saksa, Belgia, Norja, Kypros, Italia, Malta, UK

Tavoitteet/sisältö: Hankkeessa on tuettu koulutuksen järjestäjien ja opettajien mahdollisuuksia kansainväliseen vertaisoppimiseen ja kehitetty opettajien työelämäjaksoja ulkomailla. Keskeisenä sisältönä oli kehittää työelämäjaksoja edistäviä suunnittelu- ja valmentautumistoimia sekä tehostaa tulosten hyödyntämistä. Hankkeeseen kuului myös tutkintojen ja osaamisen viitekehyksen (EQF) ja opintosuoritusten siirtojärjestelmän (ECVET) kokeilu ja käyttöönoton valmistelu.

Tulokset/tuotokset: Kaikki toteutuneet työelämäjaksot (15 opettajaa/2 vk) ovat onnistuneet menestyksekkäästi ja niiden tuloksena on mm. syntynyt vastavuoroisesti toimiva työssäoppimispaikkaverkosto. Myös asiantuntijoiden henkilökohtaiset positiiviset, kansainväliset kokemukset ovat lisääntyneet hankkeen myötä. Kansainvälisyyttä tullaan sisällyttämään opetukseen, joka puolestaan lisää oppilaitosten yleistä kv-myönteisyyttä. Hankkeen tuloksena henkilöstön työelämävalmiudet ja ammatillinen kv-osaaminen lisääntyivät.

Tutkintojen ja osaamisen viitekehykseen ja opintosuoritusten siirtojärjestelmiin tutustuttiin yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Vaihtoihin osallistuvat asiantuntijat selvittivät mahdollisuuksien mukaan, voisiko ECVET-järjestelmää toteuttaa ko. maihin tapahtuvissa opiskelijaliikkuvuuksissa ja tutkintoja verrattiin partnerimaiden kesken.

Vaikutukset: Hanke lisäsi henkilöstön mahdollisuuksia työskennellä monikulttuurisessa ympäristössä, joka asettaa uudenlaisia vaatimuksia tulla toimeen erilaisten ihmisten ja kulttuurien kanssa, omaksua uusia tapoja toimia ja uskaltaa käyttää vierasta kieltä. Kansainvälinen oppilaitos luo mahdollisuuksia kansainvälistyvälle opiskelijalle ja tätä kautta myös ympäröivä elinkeinoelämä voi saada tulevaisuuden kv-tekijöitä, kun opiskelijamme valmistuvat ammatteihin.

Kulttuurialan kansainvälinen yhteistyö ArtECult –verkostossa (2009-2011)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Kokemäenjokilaakson koulutuskuntayhtymä
/ Raahen koulutuskuntayhtymä

Koulutusalat: Kulttuuriala

Yhteistyömaat: Viro, Italia, Islanti, Hollanti, Slovakia, Saksa, UK, Espanja, Unkari

Tavoitteet/sisältö: Kansallinen KUIKKA- ja sen rakentama eurooppalainen ArtECult –verkosto on työskennellyt vuodesta 2004 kulttuurialan kansainvälistämistoimien edistämiseksi. Työskentelymuotoina ovat olleet hanketoiminta, tiedotustyö sekä kansainvälinen näyttelytoiminta. Tämän hankkeen tavoitteena on ollut yritys- ja työelämäyhteistyön kehittäminen ja opettajien kansainvälinen liikkuvuus. Erinomaiseksi toimintatavaksi verkosto on havainnut kansainvälisten seminaarien järjestämisen. Verkoston toimintaperiaatteena on ollut myös tuoda esille kulttuurialan opiskelijoiden ilmaisuvoimaa ja muiden toimintojen yhteyteen on järjestetty kansainvälisiä taidenäyttelyitä.

Tulokset/tuotokset: Kulttuurialan toimijat ovat pääosin PK-sektorin yrityksiä, jotka ovat mahdollisuuksiensa mukaan osallistuneet hankkeen toimintoihin. Työelämän organisaatioiden kansainvälinen yhteistyö on lisääntynyt hankkeen aikana. 14 opettajien liikkuvuusjaksoa toteutui (verkosto toteuttaa liikkuvuusjaksoja aktiivisesti myös EU-hankkeissa). Taidenäyttely järjestettiin Islannin seminaarin yhteydessä. Toimintansa esittelyyn verkosto on tuottanut verkkojulkaisun ja painattanut esitemateriaalia.

Vaikutukset: Erityisesti opettajien tietotaito kansainvälistymisen suhteen on kasvanut, mikä kannustaa myös opiskelijoita hakeutumaan kansainväliseen vaihtoon entistä aktiivisemmin. Oppilaitosten kansainvälinen toiminta osana oppilaitosten kehittämisstrategiaa vahvistuu.

Yksilölliset opintopolut ja opetussuunnitelmatyö Euroopassa (2009-2011)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Invalidiliitto ry/Invalidiliiton Järvenpään Koulutuskeskus

Koulutusalat: kulttuuriala, yhteiskuntatieteiden, liketalouden ja hallinnon ala, luonnontieteiden ala, tekniikan ja liikenteen ala

Yhteistyömaat: Saksa, Hollanti, Skotlanti, Espanja

Tavoitteet/sisältö: Ammatillisen erityisopetuksen toimijaverkoston tavoitteena on vahvistaa kansainvälisyysstrategiaa osana organisaatioiden kehittämissuunnitelmia. Hankkeessa on tarkasteltu opetussuunnitelmaprosessia eri maissa. Suomalaista erityisopetuksen ops-prosessia ja käytänteitä on vertailtu asiantuntijoiden vertaisoppimisen kautta. Hankkeen toisessa vaiheessa perehdytään elinikäisen oppimisen avainaitojen (kansainvälisyyden) toteutumiseen yhteistyökumppaneiden opetussuunnitelmissa sekä tarkastellaan globalisoituvan työelämän vaatimusten vaikutusta verkoston kansainvälisyysstrategiaan. Liikkuvuusjaksoja edelsi yhteinen valmennustilaisuus.

Tulokset/tuotokset: Hanke on tiivistänyt oppilaitosten yhteistyötä ja lisännyt aktiivisuutta opetussuunnitelmaprosessissa, valmentavan ja kuntouttavan opetussuunnitelman uudistustyössä. Opiskelijan ohjaus ja yksilöllisten opintopolkujen tukeminen toteutui hankkeessa välillisesti. Konkreettisenä tuloksena on kansainvälisyystyöryhmän strategia ja toiminnan kehittyminen.

Vaikutus: Yhteistyöverkoston tuella oppilaitokset pääsevät toteuttamaan kehittämis- ja palvelukeskusrooliaan. Verkosto edesauttaa myös pienempiä toimijoita osallistumaan yhteisiin tavoitteisiin tähtääviin toimintoihin.

Yhteenveto vaikutuksista:

Hankkeiden toimenpiteillä on loppuraporttien mukaan ollut positiivista vaikuttavuutta opetushenkilöstön kansainväliseen osaamiseen sekä heidän mahdollisuuksiin työskennellä monikulttuurisessa ympäristössä. Opettajien työelämäjaksojen myötä kansainvälisyyttä tullaan esimerkiksi sisällyttämään opetukseen, joka puolestaan lisää oppilaitosten yleistä kv-myönteisyyttä. Joillakin työelämäjaksoilla on tuettu myös ECVET -järjestelmän käyttöönottoa ja työelämäjaksoilla arvioitiin olevan myönteisiä vaikutuksia opiskelijoiden työssäoppimismahdollisuuksiin. Kaikkiaan opettajien kv-osaaminen luo mahdollisuuksia opiskelijoiden kansainvälistymiselle ja tätä kautta myös ympäröivä elinkeinoelämä voi hyötymään opiskelijoiden osaamisesta.

5.3 Ulkomailla tapahtuva työssäoppiminen ja osaamisen arviointi

Käytännössä ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden kansainvälistä liikkuvuutta on edistetty pääasiassa opiskelijoiden ulkomaille suuntautuvien työssäoppimisjaksojen avulla. Opiskelijoiden ulkomailla oleskelun pituus voi vaihdella muutamasta viikosta kokonaiseen lukuvuoteen. CIMO:n selvityksen mukaan ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien ulkomaanjaksot ovat usein lyhyitä alle kahden viikon ja korkeakouluopiskelijoiden pidempikestoisia jaksoja.²²

Opiskelijoiden työssäoppimiskäytäntöjä kehitetään usein ala- tai tutkintokohtaisissa verkostoissa. Ulkomailla suoritettavan työssäoppimisen yhtenä tavoitteena on, että työssäoppimisjaksoilla voidaan hankkia sellaista erityisosaamista, jota omassa maassa ei voi kartuttaa, mutta jolla on kysyntää työmarkkinoilla. Ulkomailla toteutettava työssäoppimisjakso kehittää opiskelijaa ammatillisesti, mutta lisää myös muuta ammattitaitoa tukevaa osaamista. Valtionavustuksella rahoitettujen hankkeiden tarkoituksena on ollut parantaa työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen laatua vakiinnuttamalla yhteistyötä työssäoppimispaikkaverkostossa ja kehittämällä ohjaus- ja arviointikäytäntöjä. Samalla on voitu kehittää myös ulkomailla suoritettavien ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamis- malleja.

Tässä kappaleessa esitellyt Opetushallituksen rahoittamat kehittämishankkeet ovat suuntautuneet Eurooppaan. Useissa hankkeissa tavoitteet liittyvät kiinteästi useaan tässä raportissa esitettyyn teemaan. Alla esitellyissä hankkeissa on järjestetty tukitoimia opiskelijoiden ulkomailla tapahtuvaa työssäoppimista sekä osaamisen arviointia varten sekä kehitetty samanaikaisesti opettajien työelämäosaamista. Seuraavassa esimerkkejä ulkomailla tapahtuvan työssäoppimisen ja osaamisen arviointiin keskittyvistä vuosina 2007–2009 alkaneista kehittämishankkeista.

22 Fakta. Tilastoja ja tietoja. CIMO 2010.

Ulkomailla tapahtuvan työssäoppimisen ja osaamisen arviointia kehittäviä hankkeita/tapausesimerkkejä:

MajakkaPlus–kansainvälisten mobility-jaksojen tukimateriaalin päivitysprojekti (2009–2011)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä

Yhteistyömaat: Belgia, Saksa, Unkari, Italia, Ranska, Liettua, Slovakia, Puola, Kypros ja Espanja

Koulutusalat: yhteiskuntatiet., liiketal. ja hallinnonala, tekniikan ja liikenteen ala ja matkailu-, ravitsemis- ja talousla

Tavoitteet/sisältö: Hankkeen tavoitteena oli päivittää ja täydentää opiskelijoiden kansainvälisten opiskelu-, vaihto- ja työssäoppimisjaksojen sekä opettaja- ja asiantuntijavaihtojen tukena toimiva Majakka maailmalle –portaali. Päivitystyössä on otettu huomioon uudistuneiden opetussuunnitelmien ja näyttöjen vaatimukset. Hankkeen aikana lokalisoidaan keskeiset kansainvälisten liikkuvuusjaksojen tukimateriaalit 10 kohdemaan kielelle. Eurooppalaisena yhteistyönä syntyneet ohjeet, lomakkeet ja muut materiaalit ovat vaihtojen ja työssäoppimisen laatustandardeja. Ne muodostavat Internettiin Majakka Plus –portaalin: Pre mobility, Mobility ja Post-Mobility. Tarkoituksena oli laatia myös opettajille lokalisoitua materiaalia, jonka avulla voidaan mm. tarkistaa onko työpaikalla edellytyksiä toimia työssäoppimispaikkana, tehdä sopimuksia ja suunnitelmia työnantajan kanssa osapuolten tehtävistä sekä sopia ja tiedottaa ulkomaiselle työnantajalle työturvallisuuteen liittyvistä asioista.

Tulokset/tuotokset: Ensimmäisen hankevuoden aikana kaikkien viiden partneriopiston kv-koordinaattorit ja opettajat osallistuivat aktiivisesti hanketoimintoihin. Hankevuoden aikana partnerit tutustuivat Majakka-hankesivuihin ja hankkeen keskeisiin aineistoihin. Laadukas verkostoituminen onnistui ja työnjakoa pidettiin onnistuneena. Ulkomaisten partneriopistojen kokemusta on hyödynnetty tukimateriaalien laadinnassa ja lokalisoinnissa. Hankkeen keskeiset dokumentit on lokalisoitu tärkeimpien eurooppalaisten kielten osalta. Majakka maailmalle –portaalin uudistettu versio on julkaistu osoitteessa: www.majakka.kpedu.fi.

Vaikutukset: Projektissa päivitetyn dokumenttiaineiston avulla kansainvälisen työssäoppimisjakson toteutus on laadukkaampaa ja selkeämpää. Valmiit verkkomateriaalit helpottavat jakson suunnittelua, toteutusta ja raportointivaihetta ja opiskelijoiden ulkomaiset työssäoppimisjaksot ja opiskelijan valmennus tulevat olemaan laadukkaampia. Hankkeen myötä yhteistyö kotimaisten oppilaitosten kesken on käynnistynyt hyvin ja on löydetty uusia muotoja tehdä yhteistyötä mm. Leonardo –hankkeiden kanssa. Majakka Plus sivusto on Internetin välityksellä kaikkien oppilaitosten käytettävissä elokuusta 2010 alkaen ja se täydentyy lukuvuoden 2010–2011 aikana. Projektin tuloksia ja hyviä käytänteitä voidaan hyödyntää myös muilla koulutusaloilla.

Slow life – virtual highway to promote sustainable growth in natural resources, service and business sectors (2009–2011)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Tampereen kaupunki/Tampereen ammattiopisto

Yhteistyömaat: Tanska, USA, Irlanti, Espanja

Koulutusalat: matkailu-, ravitsemis- ja talousala, liiketalous, luonnonvara-ala

Tavoitteet/sisältö: Hanke käynnistyi v. 2009 (nimellä Pirkanmaalta kansainvälisille kenteille) kansainvälisellä seminaarilla, jonka teemana oli ”Uudet oppimisympäristöt ja kulttuurien välinen vuorovaikutus”. Tapaamisen tarkoituksena oli luoda toimiva vastavuoroisiin vaihtojaksoihin perustuva kansainvälinen verkosto. Toiminnan tavoitteena on yritys-elämän ja koulutuksen yhteistyön kehittäminen vastaamaan globalisoituneen liike-elämän ja palveluosaamisen tarpeita. Hankkeen keskeisiä toimijoita ovat marata-alan, liiketalouden- ja puutarha-alan opiskelijat ja opettajat. Hankkeessa on tiivis yhteistyö paikallisten yrittäjien kanssa. Hankkeessa on toteutettu opiskelija- ja asiantuntijavaihtoja partnerimaihin. USAan suuntautuvan liikkuvuusjakson teemana oli lähiruoka. Teema mahdollisti myös paikallisten viini- ja ruokatuohtoyrittäjien aktiivisen osallistumisen hankkeeseen.

Tulokset/tuotokset: Hankkeen ensimmäisellä jaksolla valmistui verkkoon oppimisympäristö (moodle), johon tuotetaan opetusmateriaalia, reseptejä ym. hankkeeseen liittyvää materiaalia (materiaalipankki). Opettajien kieli- ja kulttuurivalmennuspaketin tuottaminen on käynnistynyt. USA:n matkalla luotiin ”Virtual Enterprise”, mihin opiskelijat perustavat oman slow-filosofian mukaisen yrityksen jaa jota käytetään yhteydenpidossa partnerioppilaitosten opiskelijoiden kanssa.

Vaikutukset: Hankkeen myötä eri koulutusalojen ja yrittäjien yhteistyö tiivistyi. Paikallisten raaka-aineiden, elintarvikkeiden ja yritysten tunnettavuus lisääntyi. Kiinnostus kansainvälistymiseen lisääntyi opettajien ja opiskelijoiden keskuudessa.

Raake – rakennus- ja autoalan kehittäminen kv-yhteistyössä (2008)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä KEUDA/Keski-Uudenmaan oppisopimuskeskus

Yhteistyömaat: Ranska, Ruotsi, Saksa ja Slovenia

Koulutusalat: tekniikan ja liikenteen ala

Tavoitteet/sisältö: Hankkeessa tarkoituksena oli tuottaa työssäoppimisen ja osaamisen arviointia varten rakennusalan ja autoalan työkaluviuhka. Viuhka on kuvallinen perehdyttämispöytäkirja (työvälineet ja turvallisuus). Viuhkan tavoite on kaksisuuntainen: palvella opiskelijoita työssäoppimisjakson aikana kuvallisena pöytäkirjana sekä perehdyttää Suomessa toimivia ulkomaalaisia alan työntekijöitä ja opiskelijoita. Hankkeessa panostettiin myös opiskelijavaihtoihin ja partneriverkoston laajentamiseen rakennus-, auto- ja logistiikka-alalla.

Tulokset/tuotokset: Hankkeen myötä KEUDA tuotti partnereidensa kanssa taskuun mahtuvan työkaluviuhkan autoalalle. Opiskelijat käyttivät työmaalla myös seitsemälle kielelle käännettyä rakennusalan viuhkaa, joka on toiminut apuvälineenä jokapäiväisessä työelämässä. Rakennusalan opiskelijat perehtyivät jaksoilla erityisesti kädentaitoa vaativaan työskentelyyn. Samanaikaisesti hankkeen kanssa hankkeen yrityskumppani tuotti työturvallisuuteen liittyvän DVD-filmin.

Vaikutukset: KEUDA on jakanut työkaluviuhkoja kaikille rakennus- ja autoalan opiskelijoille. Viuhkaperhe on levinnyt valtakunnallisesti sekä oppilaitoksiin että elinkeinoelämään. Työkaluviuhkoja on levitetty koulutuksen järjestäjän kotimaisten ja ulkomaisten verkostojen partneriverkostojen kautta. Viuhkaperhettä ollaan laajentamassa myös kiinteistöalalle.

Hispania network (2008–2011)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Kainuun maakunta-kuntayhtymä, Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä

Yhteistyömaa: Espanja

Koulutusalat: sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala ja matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Tavoitteet/sisältö: Hankkeen keskeinen tavoite oli luoda työssäoppimispaikkojen verkosto Espanjaan. Hankkeen ensimmäisen vuoden pääkohdealue oli Malagan ja Aurinkorannikon alue, jonne tehtiin kaksi tutustumismatkaa. Toisena vuonna kohdealueina olivat näiden lisäksi Cadiz, Lanzarote sekä Valencia. Hankkeessa kotimaiset ja ulkomaiset toimijat perehdytettiin tutkintojen ja osaamisen viitekehysten (EQF) ja opintosuoritusten siirtojärjestelmään (ECVET). Syksystä 2009 eteenpäin opiskelijavaihdossa on noudatettu ECVET-järjestelmän periaatteita. Vastavuoroisuutta edistetään asiantuntijavaihtojen kautta. Hankkeessa on tarkoitus laatia ehdotus epävirallisesta oppimisesta ja arkioppimisesta yhdistettynä ammatillisiin opintoihin, laatia arviointikriteerit ja testata ehdotuksen soveltuvuutta eri koulutusohjelmissa.

Tulokset/tuotokset: Työssäoppimisen kehittäminen käynnistyi Espanjan kanssa. Hankkeessa löytyi paljon hyviä partnereita, jotka ovat valmiita vastaanottamaan suomalaisia työssäoppijoita. Ensimmäiset työssäoppijat olivat Espanjassa keväällä 2008 työssäoppimassa alueen yrityksissä ja yksi opettaja oli kahden viikon työelämäjaksolla. Lukuvuonna 2009–2010 espanjalaisissa yrityksissä oli työssäoppimassa yhteensä 16 opiskelijaa. Työssäoppimisjaksoilla toteutettiin myös ammattiosaamisen näytöt. Verkoston oppilaitoksissa on järjestetty ECVET-infoja henkilökunnalle.

Vaikutukset: Opiskelijoiden kiinnostus työssäoppimiseen Espanjassa on lisääntynyt hankkeen toiminnan aikana huomattavasti. Hanke on luonut mahdollisuuden monen työssäoppimispaikan löytämiseen suomalaisista sekä muista yrityksistä Espanjassa ja näin ollen tuonut laajaa positiivista vaikuttavuutta oppilaitosten kansainväliseen toimintaan. Kiinnostus espanjan kieleen on lisääntynyt, mutta espanjan laajempi opiskelu alkaa seuraavien vuosien aikana. Kaikkiaan yhteydet Espanjaan ovat lisääntyneet ja kotimaiset yritykset ovat olleet kiinnostuneita vastaanottamaan ulkomaisia työssäoppijoita.

Nuorisotyön eurooppalainen ja globaali ulottuvuus (2008–2011)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Korpisaari Säätiö/Etelä-Pohjanmaan opisto

Yhteistyömaat: Viro, Ruotsi, Tsekki, Hollanti ja Saksa

Koulutusala: Humanistinen ja kasvatustieteellinen

Tavoitteet/sisältö: Hankkeen tavoitteena on ollut järkevöittää kansanopistoverkoston nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkintokoulutuksen kansainvälistä toimintaa strategisen kehittämisen kautta. Tavoitteena on ollut myös ulkomailla suoritettavan työssäoppimisen laadun kehittäminen ja liikkuvuuden lisääminen niin opetushenkilöstön kuin opiskelijoiden keskuudessa. Hankkeessa kehitettiin kansainvälisen työssäoppimisen valmennusta ja ohjausta yhdessä partnerimaiden kumppaneiden kanssa. Hankkeen avulla on ollut tarkoitus vahvistaa alan kansallista ja kansainvälisiä oppilaitos- ja työelämäverkostoa ja mahdollistaa näin laadukkaan kansainvälisen työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisen. Nuoriso- ja vapaa-aikaohjaajiksi opiskelevia nuoria on tuettu kasvussa suvaitsevaisiksi, kulttuurisensitiivisiksi ja monikulttuuriseen kohtaamiseen kykeneviksi ammattilaisiksi.

Tulokset/tuotokset: Hankkeen aikana opettajat ovat tutustuneet partnerimaiden koulutusjärjestelmiin, omaa koulutusalaansa opetussuunnitelmien keskeisiin sisältöihin sekä ammattitaitovaatimuksiin. Tuloksena verkostoille syntyi kansainvälisten työssäoppimispaikkojen pankki, joka on koko verkoston hyödynnettävissä. Opiskelijoiden kansainvälisten koulutusjaksojen tuloksena on syntynyt yhteistyötä eri oppilaitosten opiskelijoiden välillä mm. opinnäytetöiden osalta ja opiskelijoiden palaute koulutuksista oli hyvin positiivista. Hankkeen eräänä merkittävänä saavutuksena on yhteistyön käynnistyminen myös Euroopan ulkopuolella. Hankkeen edetessä on käynyt selväksi, että nuorisotyön todellisuus poikkeaa suuresti eurooppalaisessakin vertailussa puhumattakaan afrikkalaisesta kontekstista. Opetuksen sisältöjen, opetusmenetelmien ja työssäoppimisen hyviä käytäntöjä siirretään kuitenkin soveltuvin osin verkoston omaa toimintaa.

Vaikutukset: Hankkeen aikana erityisesti oppilaitosten johdon sitoutuminen kansainvälisyyden kehittämiseen on edistynyt. Haasteena on ollut toimijoiden erilaisuus; partnereita pienistä kansanopistoista suuriin kuntayhtymiin. Kuuluminen verkostoon on ehto erityisesti pienille oppilaitoksille. Kokemus kansainvälisestä vertaisoppimisesta on motivoinut opettajia toimimaan aktiivisesti omissa oppilaitoksissa. Verkosto on käynnistänyt myös yhteisen kansainvälisyysstrategiatyön kansainvälisyyden juurruttamiseksi osaksi oppilaitosten kehittämisstrategiaa.

Tekniikan ammatit kansainvälisessä työympäristössä (2007–2010)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Turun kaupunki

Yhteistyömaat: Alankomaat, Portugali, Iso-Britannia, Saksa, Itävalta ja Pohjoismaat

Koulutusalat: tekniikan ja liikenteen ala ja sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tavoitteet/sisältö: Hankkeen keskeisenä sisältönä on koulutus- tai opintoalakohtaisten verkostojen työelämälähtöisen yhteistyön kehittämisen ohella opetussuunnitelmien perusteiden mukaisten työssäoppimisjaksojen kehittäminen ja opiskelu yrityksissä ulkomailla sekä opettajien työelämäjaksojen toteuttaminen ulkomailla. Tavoitteena on myös kehittää tekniikan ammattien opiskelijoiden kilpailuvalmennusta tukevaa verkostoa ja toteuttaa ulkomailla suoritettavia opiskelu- ja työssäoppimisjaksoja, osallistua joka toinen vuosi järjestettäviin EuroSkills – kilpailuihin ja valmistautua vastaanottamaan ulkomaisia kilpailijoita Suomessa järjestettäviin Taitaja-tapahtumiin ja täällä toteutettaviin työssäoppimisjaksoihin.

Tulokset/tuotokset: Hankkeessa on muodostettu tekniikan ammattien opiskelijoiden kilpailuvalmennusta tukeva verkosto kehittämään ulkomailla suoritettavia työssäoppimisjaksoja. Verkosto on perehtynyt kansallisiin ja kansainvälisiin valmennusjärjestelmiin. Hankkeessa on korvattu perinteinen ammattialakohtainen toimintamuoto laaja-alaisilla tiimityökokonaisuuksilla ja yksilötyöt vaihtuvat tiimikohtaisiksi suorituksiksi. Tiimityöluonne sisältyy myös Skills-kilpailutehtäväkuvauksiin ja kuvaa nykyaikaisen teollisuuden ammattitaitovaatimuksia.

Vaikutukset: Hanke on varmistanut mukana olevilla koulutusaloilla pysyvän eurooppalaisen verkoston syntymistä oppilaitosten ja yritysten välille. Hankkeessa mukanaolo voidaan katsoa opettajien täydennyskoulutukseksi. Työelämälähtöisiä sisältöjä on lisätty opetukseen.

Liikkeellä Euroopassa (LIIKE)

Koulutuksen järjestäjä: Kisakallion Urheiluopisto

Yhteistyömaat: Espanja, Iso-Britannia, Norja, Ruotsi ja Unkari

Koulutusalat: sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tavoitteet/sisältö: Tavoitteena oli kehittää ammattiosaamisen näyttöjen arvioitsijoille selkeä koulutusmateriaali englannin ja ruotsin kielelle ja saada ammattiosaamisen näyttöjen käytännönjärjestelyt toimiviksi partnerimaissa. Saaduista koulutuskokemuksista oli tarkoitus koota parhaat käytännöt ja sisällöt osapuolten käyttöön. Hankkeessa mukana olevilla urheiluopistojen opettajilla oli mahdollisuus perehdyttää partnerit ammattiosaamisen näyttöjen arviointiin.

Tulokset/tuokset: Ammattiosaamisen näyttöjä toteutettiin partnerimaissa ja näyttöjä arvioitiin kolmikantaisesti opiskelijan, suomalaisen opettajan ja partnerin työpaikkaohjaajan toimesta. Näytöt toteutettiin englannin ja ruotsin kielellä. Urheiluopiston opettajat tekivät perehdytyskäyntejä partnerimaihin ja käynneillä järjestettiin koulutusta partnereiden työpaikkaohjaajille. Hankkeessa koottiin myös koulutusmateriaalia ammattiosaamisen näytön arvioijille. Partnereiden kanssa sovittiin yhteistyön jatkuvuudesta, työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen käytännönjärjestelyistä siten, että uusia työssäoppijoita voidaan lähettää partnerimaihin myös jatkossa.

Vaikutukset: Urheiluopiston opettajat ovat voineet jakaa kokemuksiaan ammattiosaamisen näyttöjen perehdytyskäyntien sisällöstä ja tuloksista. Jatkossa pyritään luomaan yhä useammalle opettajalle mahdollisuus ammattiosaamisen näyttöjen ja työssäoppimisen perehdytyskäyntiin partnerimaassa. Ammattiaineen opettajat saavat arvokasta työkokemusta kansainvälisistä työssäoppimisjaksoista ja ammattiosaamisen näyttöjen toteutuksesta. Hankkeesta saatua kokemusta hyödynnetään liikuntaneuvojien koulutuksessa ja laadukkaasti toteutetut kv. työssäoppimisjaksot ja ammattiosaamisen näytöt ovat edesauttamassa tulevaisuuden liikunta-alan ammattilaisten koulutuksessa.

Yhteenveto vaikutuksista:

Hankkeissa on hankittu uusia työssäoppimispaikkoja eri aloille ja muun muassa kartutettu kansainvälisten työssäoppimispaikkojen ala- ja maakohtaista rekisteriä. Hankkeissa on laadittu puitesopimuksia kansainvälisestä työssäoppimisesta, päivitetty kansainväliseen työssäoppimisjakson toteutukseen liittyvää dokumenttiaineistoa kansainvälisten työssäoppimisjaksojen suunnittelua ja toteutusta selkeyttämään. Yhdessä hankkeessa keskityttiin työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen vakiinnuttamiseen kansainvälisissä työssäoppimispaikoissa sekä opiskelijan ohjaus- ja tukitoimintojen kehittämiseen ulkomaisten työssäoppimisjaksojen onnistumiseksi.

Hankkeilla on ollut loppuraporttien mukaan positiivisia vaikutuksia työssäoppimispaikkojen löytämiseen kohdemaan yrityksistä sekä suomalaisista yrityksistä. Yhteistyöverkostojen myötä yhteydet kohdemaihin ovat lisääntyneet, verkostoihin on tullut mukaan uusia yhteistyökumppaneita ja hankkeiden toiminnot ovat kehittäneet kansainvälisen työssäoppimisen käytänteitä. Ammattiaineen opettajat ovat saaneet arvokasta työkokemusta kansainvälisistä työssäoppimisjaksoista ja ammattiosaamisen näyttöjen toteutuksesta. Positiiviseksi vaikutukseksi on mainittu myös se, että ammatillisten oppilaitosten yhteistyö on tiivistynyt Suomessa maakuntien sisällä. Hankkeiden yhtenä keskeisimmistä vaikutuksista on eri alojen opiskelijoiden paremmat mahdollisuudet lähteä kansainvälisille työssäoppimisjaksoille.

5.4 Koulutuksen laadun ja laadunhallinnan kehittäminen

Eurooppalaisen yhteistyön yhtenä tavoitteena on parantaa ammatillisen koulutuksen laatua ja ammatillisen osaamisen vertailtavuutta. Koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan ja sitä tukevien työkalujen kehittäminen kansallisesti ja kansainvälisessä yhteistyössä on oleellinen osa ammatillisen koulutuksen EU:n laadunvarmistusta koskevien linjausten (esim. laadunvarmistuksen eurooppalainen viitekehys, European Quality Assurance Reference Framework EQAVET) ja eurooppalaisen ammatillisen koulutuksen laatuverkoston (EQAVET-verkosto) aloitteiden toteuttamista Suomessa. Hankkeiden tulisi tukea ammatillisen koulutuksen laadunhallintasuositusten toteutumista koulutuksen järjestäjien toiminnassa sekä kansainvälisissä laadunhallintaprojekteissa tuotettujen mallien, esim. eurooppalaisen vertaisarvioinnin käyttöön ottoa, edelleen kehittämistä ja soveltamista. Seuraavassa tarkastellaan muutamia ammatillisen koulutuksen kansainväliseen yhteistyön laatua kehittäviä verkostohankkeita.

Hankkeista tehty koonti osoitti, että kansainvälisen toiminnan laadunhallinnan kehittämiseen painottuvia hankehakemuksia on tullut viime vuosina Opetushallitukseen niukasti ja laadunhallinnan kehittämiseen painottuvia hankkeita on käynnistynyt viime vuosien aikana vähäisesti. Tässä kappaleessa ensimmäisenä esiteltävä KAMoon VEVO-hanke liittyy laadunhallintaan. Muissa esiteltävissä hankkeissa kehitetään pääasiassa harjoitusyrittäjätoiminnan laatua tai laadunvarmennusta. Huomioitavaa kuitenkin on, että laadun kehittäminen liittyy välillisesti myös muihin tässä raportissa esiteltyihin painopisteisiin.

Koulutuksen laatua ja laadunhallintaa kehittäviä hankkeita:

KAMoon VEVO –Verkostosta voimaa henkilöstöjohtamiseen ja työelämäyhteistyöhön (2009– 2011)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymä

Yhteistyömaat: Iso-Britannia, Espanja, Italia, Saksa ja Belgia

Koulutusalat: Yhteiskuntatiet., liiketal. ja hallinnon ala

Tavoitteet/sisältö: Hanke liittyy painopistealueelle ”Koulutuksen järjestäjien ja opettajien mahdollisuudet kansainväliseen vertaisoppimiseen. Hankkeessa on perehdytty EFQM:n osa-alueiden mukaiseen arviointiin erityisteemana henkilöstö (osa-alueet 3 ja 7) ja toteutettu vertaisarviointimatkoja. Vertaisarviointikäynnit on toteutettu kohteisiin, joissa toimitaan laadunhallinnan näkökulmasta määrätietoisesti ja joissa työelämäyhteistyön tiedetään olevan aktiivista. Vierailuilla on vertailtu mukana olevien organisaatioiden strategiatyöskentelyä ja käytännön toimintatapoja siitä, miten erityisesti henkilöstöjohtamiseen liittyvät asiat on huomioitu valmisteluvaiheessa. Hankkeeseen osallistuvat kuuluvat koulutuskuntayhtymien ja oppilaitosten johtoon tai työskentelevät hallinnollisissa ja/tai esimies tehtävissä.

Tulokset/tuotokset: Vertaisarviointikäynnit on toteutettu suunnitelman mukaisesti Skotlantiin ja Espanjaan. Mukana oli yhteensä 20 KAMoon -kotimaan verkoston hallinnossa työskentelevää johtavaa henkilöä. Vertaisarviointikäynnit ovat olleet avartavia. Ne lisäsivät tietoisuutta laadunhallinnasta ja tuottivat esimerkkejä erinomaisesta oppilaitosjohtamisesta ja muita johtamiseen liittyviä toimintamalleja sekä synnyttivät paljon koti- ja ulkomaisia kontakteja.

Vaikutukset: Kotimaan verkoston toiminta on tiivistynyt hankkeen myötä ja yhteistyö koulutuksen järjestäjän tasolla sekä oppilaitostasolla on lisääntynyt. Hankkeen myötä on verkosto-oppilaitoksissa kehitetty ja otettu käyttöön erilaisia sisäisen johtamisen ja laadunhallinnan mittaristoja. Toimivat mallit hyödynnetään organisaatioiden laadunhallinnan-, arvioinnin- ja henkilöstön kehittämistyössä.

Kansainvälisen harjoitusyrittötoiminnan laadunvarmistaminen, HYECVET (2008–2010)

Koulutuksen järjestäjä: Heli ry. Ammattiopisto Luovi

Yhteistyömaat: FINPEC:n yhteistyökumppaneina: Itävalta, Italia, Hollanti, Espanja, Ruotsi, Tanska, Kanada, Belgia, Bulgaria, Kroatia, Ranska, Saksa, Englanti, Unkari, Latvia, Liettua, Norja, Puola, Romania, Slovakia, Slovenia, Etelä-Afrikka, Sveitsi, Ukraina, USA, Tshekki, Brasilia, Australia, Argentiina, Albania, Portugali, Kiina, Serbia ja Kreikka

Koulutusalat: kulttuuriala, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, luonnontieteiden ala, tekniikan ja liikenteen ala, luonnonvara- ja ympäristöala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, matkailu-, ravitsemis- ja talousala.

Tavoitteet ja sisältö: Hankkeiden tavoitteena on ollut kansainvälisen harjoitusyrittötoiminnan laadun varmistaminen. Tavoitteena oli lisäksi harjoitusyrittötoiminnan ja konseptin tunnettavuuden ja käytettävyyden lisääminen. HYECVET -hankkeessa oli tarkoituksena kartoittaa kansalliset harjoitusyrittötoiminnasta saadut oppimistulosten kuvaukset. Lisäksi tavoitteena oli saada kansainvälisiä harjoitusyrittötoimintaa kiinnostumaan suomalaisista harjoitusyrittötoiminnasta ja Suomen harjoitusyrittötoiminnasta sekä myös toisinpäin. Hankkeessa on myös markkinoitu kansainvälistä harjoitusyrittötoimintaa, kansainvälisten suhteiden rakentamisen mahdollisuuksia ja Suomen kansainvälisiä harjoitusyrittötoimintaa aktiivisesti niin kotimaisille kuin ulkomaisille koulutuksen järjestäjille ja heidän harjoitusyrittötoiminnalle.

Tulokset/tuotokset: Hankkeen tuloksena kansainvälisen harjoitusyrittötoiminnan (EQC) tietoisuus ja käytettävyys harjoitusyrittötoiminnassa ovat markkinoinnin myötä lisääntyneet ja lisänneet kansainvälisen harjoitusyrittötoiminnan toiminnan laatua. Harjoitusyrittötoiminnasta kriteereineen on kyetty käyttämään myös opettajien arvioinnin työkaluna. HYECVET -hankkeessa laaditut harjoitusyrittötoiminnasta saatavat osaamisen kuvaukset ovat vapaassa käytössä.

Vaikutukset: Hankkeen tulokset vaikuttavat koko Suomen harjoitusyrittötoiminnassa. Harjoitusyrittötoiminnasta sisältää yli 30 koulutuksen järjestäjää eri koulutusaloilta ja noin 120 harjoitusyrittöstä. Kattavan verkoston avulla FINPEC pystyy takaamaan hankkeen tulosten ja toiminnan laajan leviämisen ja jalkauttamisen Suomessa. Harjoitusyrittötoiminnan laatu on suoraan sidoksissa harjoitusyrittötoimintamethodien edelleen kehittämiseen. Tehdyt toimenpiteet vaikuttavat välittömästi tai välillisesti opiskelijoiden tapaan tehdä kansainvälistä kauppaa verkostoissa.

Kansainvälisen verkoston luominen harjoitusyrittäjätoiminnan kehittämiseksi (2009–2011)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Etelä-Savon koulutus Oy

Yhteistyömaat: Ranska, Espanja, Saksa, Belgia ja Italia

Koulutusalat: yhteiskuntatiet., liiketal. ja hallinnon ala, tekniikan ja liikenteen ala, luonnonvara ja ympäristöala, matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Tavoitteet/sisältö: Hankkeen sisältönä oli kansainväliseen yrittäjyyteen perehtyminen, koulutuksen järjestäjien ja opettajien vertaisoppiminen sekä opettajien ja asiantuntijoiden työelämäjaksojen järjestäminen ulkomaille. Tarkoituksena oli sitouttaa kansainvälinen partneriverkosto pitkäjänteiseen kehittämiseen ja vaihtaa kokemuksia eri maiden pedagogisista käytänteistä sekä kokeilla niiden sovelluksia Suomessa. Vaihdoissa oli opettajia kaikista verkoston oppilaitoksista ja Finpecin edustaja. Vertaisoppimista tapahtui sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Hankkeen aikana vertailtiin oppilaitosten käytänteitä ja jaettiin avoimesti tietoa eri vaiheissa olevista toimintamalleista. Opettajavaihtoja toteutettiin kaikkiaan 11 pääosin oppilaitosten yhteisvaihtona, joka mahdollisti opettajien vertaisoppimisen matkan aikana. Hankkeen yhteydessä järjestettiin mm. Pohjois-Italiaan suuntautuva benchmarking -matka sekä vierailtiin harjoitusyrittäjämessuilla Saksassa, Espanjassa ja New Yorkissa.

Tulokset/tuotokset: Ulkomaisista oppilaitoksista saatiin tietoa heidän käytänteistään ja vaihtojen ansiosta heidän kansainvälisyysosaamisensa ja rohkeus lähteä ulkomaille kasvoivat. Harjoitusyrittäjämessuilta saatiin jonkin verran kontakteja. Jatkossa vaihdot kannattaa toteuttaa muina aikoina kuin messujen yhteydessä. Hankkeessa tuotettiin myös liikkuvuusjaksoilta täytettävä raporttipohja. Hankkeen aikana perustettiin oppilaitoksiin useita harjoitusyrittäjä- ja Nuori Yrittäjyys -mallin mukaan toimivia yrityksiä. Hanke linkitettiin työelämän kehittämis- ja palveluhankkeeseen nimeltä Osaava Itä-Suomi. New Yorkin harjoitusyrittäjien keskuspaikasta (Virtual Enterprises International) saatiin tietoa kouluttajakoulutuksesta ja sikäläisestä liiketoimintakilpailusta.

Vaikutukset: Hankkeella on ollut ratkaiseva merkitys oppilaitosverkoston kansainväliseen toimintaan ja tiiviiseen yhteistyöhön yrittäjyysoppimisympäristöjen perustamisessa ja keskinäisessä tiedonvaihdossa. Hankkeesta saatujen kokemusten ansiosta on käynnistetty useita harjoitusyrittäjä- ja Nuori Yrittäjyys -mallin mukaan toimivia yrityksiä verkosto-oppilaitosten paikkakunnille ja oppilaitoksissa on viety eteenpäin uusia yrittäjyysoppimisympäristöjen toimintamalleja. Oppilaitoksilla on ollut myös useita yhteisiä yrittäjyyskasvatushankkeita ja tietoa on jaettu eri maakuntien hankkeiden välillä. Useiden oppilaitosten strategioissa yrittäjyys näkyy vahvemmin. Hankkeen myötä yhteistyö harjoitusyrittäjäkeskus FINPEC:n kanssa tiivistyi entisestään. Hankkeen arviointipalaverissa verkosto suunnitteli FINPEC:n edustajan kanssa liiketoimintakilpailun järjestämistä Suomessa esim. harjoitusyrittäjämessujen yhteydessä.

Yhteenveto vaikutuksista:

Hankkeiden yhteydessä toteutetuista arviointikäytänteistä on saatu hyviä kokemuksia ja verkosto-oppilaitoksissa otettu käyttöön erilaisia sisäisen johtamisen ja laadunhallinnan mittaristoja. Arviointikäynnit ovat mm. lisänneet tietoisuutta laadunhallinnasta ja synnyttivät erinomaisia koti- ja ulkomaisia kontakteja. (ks. VEVO–hanke)

Edellä esiteltyjen kehittämishankkeiden kautta erityisesti harjoitusyritystoimintaa on tehty läpinäkyvämmäksi. Arviointikäynnit on toteutettu kohteisiin, joissa toimitaan laadunhallinnan näkökulmasta määrätietoisesti ja joissa työelämäyhteistyön tiedetään olevan aktiivista. Keskeistä on, että verkostohankkeiden myötä kansainvälisen harjoitusyritystodistuksen (EQC) tietoisuus ja käytettävyys harjoitusyritysverkostossa sekä kansainvälisen harjoitusyritysverkoston toiminnan laatu ovat lisääntyneet. Harjoitusyritystodistusta kriteereineen on kyetty käyttämään myös opettajien arvioinnin aputyökaluna ja harjoitusyritystodistusten hakeminen on lisääntynyt.

5.5 Perehtyminen Euroopan ulkopuolisten maiden ammatillisen koulutuksen hyviin käytäntöihin ja kulttuurien tuntemuksen lisääminen

Ammatillisen koulutuksen yhteistyötä Euroopan ulkopuolisten maiden kanssa on pääosin hallinnoitu Opetushallituksesta. Valtionavustusrahoitusta on myönnetty Suomen elinkeinoelämän kannalta tärkeiden kohdemaiden kanssa toteutettavaan yhteistyöhön. Yhteistyössä on valittu kumppaneiksi maita, joiden koulutusjärjestelmistä saadaan uusia näkökulmia oman koulutuksen kehittämiseen. Hankkeiden tarkoituksena on ollut, että opiskelijoille ja opettajille voidaan tarjota mahdollisuuksia toteuttaa työssäoppimisjaksoja kansainvälisissä yrityksissä ja työpaikoilla Euroopan unionin ulkopuolella. Euroopan ulkopuolelle suuntautuvilla hankkeilla on tuettu myös kansainvälisyyskasvatusta ja lisätty vieraiden kulttuurien tuntemusta. Euroopan unionin ulkopuolella toteutettavan yhteistyön tukemisessa edellytetään sitoutunutta kansallista verkostoitumista ja vastavuoroista toimintaa. Opetushallitus on ollut useissa verkostoissa aktiivinen toimija, sillä viranomaisyhteistyö on helpottanut huomattavasti esimerkiksi Kiinassa ja Venäjällä toteutettavaa koulutuksen järjestäjien yhteistyötä.

Seuraavassa tarkastellaan Euroopan ulkopuolelle suuntautuneiden verkostohankkeiden toimintamalleja ja tuloksia. Huomioitavaa on, että hankkeiden sisällöt liittyvät paljon jo edellä käsiteltyihin painopistealueisiin. Euroopan ulkopuolelle suuntautuvat toiminnat ja yksittäiset hankkeet ovat kuitenkin useimmiten olleet edellä esitettyjä laajempia verkostohankkeita.

Euroopan ulkopuolelle suuntautuvat kansainvälisyys Hankkeet/ tapausesimerkit

Kam' oon China (2008–2011)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymä/
Ylivieskan ammattiopisto

Yhteistyömaa: Kiina

Koulutusalat: sosiaali-, terveys ja liikunta-ala ja matkailu-, ravitsemis- ja talousala, yhteiskuntatiet., liiketal. ja hallinnon ala, (tekniikan ja liikenteen ala (auto))

Taustaa: Yhteistyö shanghaiilaisten partnereiden kanssa on alkanut v. 1994 ja verkostona yhteistyötä on jatkettu vuodesta 1998 alkaen. Verkostossa on mukana 8 koulutuksen järjestäjää. Vuosien 2001-2011 aikana on toteutettu n. 150 opiskelijoiden liikkuvuusjaksoa, n. 60 opettajien liikkuvuusjaksoa. Kiinasta on Suomessa ollut n. 35 luennoitsijaa ja asiantuntijaa. Verkosto on toteuttanut Kam'oon China -hankkeen vuosina 2008–2011.

Tavoitteet/Sisältö: Kam'oon China hankkeiden tavoitteena ovat olleet laadukkaat työssäoppimispaikat, joissa on koulutettuja työpaikkaohjaajia. Hankkeessa toteutetaan opiskelija- ja opettajavaihtoja. Opettajat ovat arvioineet ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisedellytyksiä työpaikalla ja tutustuneet kiinalaiseen koulutusjärjestelmään ja kulttuuriin. Opiskelijoiden työssäoppimisjaksojen yhteydessä on toteutettu ammattiosaamisen näyttöjä. Syksyllä 2011 osallistuttiin Shanghaissa järjestettyyn sosiaali- ja terveystalouden kansainväliseen ammattitaitokilpailuun. Hankkeen tavoitteena on myös kansainvälisen yritysosaamisen lisääntyminen ja yhteistyön laajentaminen tekniikan ja liikenteen alalle. Yhteistyötä ammattitaitokilpailujen järjestämisessä sote-alalla syvennetään.

Tulokset/tuotokset: Hankkeiden kautta Aasia-yhteistyö on vakiintunut verkoston käytännöksi. Työssäoppimisjaksojen ja vastavuoroisten asiantuntijavaihtojen ja vierailujen aikana tietämys kiinalaisesta kulttuurista ja työelämästä on lisääntynyt. Työssäoppimispaikkojen laatu on parantunut mahdollistaen ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisen kiinalaisilla työpaikoilla. Suomalaisen ja kiinalaisen hoitokulttuurien vertaileminen on motivoinut etsimään uusia toimintamalleja suomalaisen hoitotyöhön. Opiskelijoiden Kiinassa suoritettujen työssäoppimisjaksojen on hyväksytty opintoihin. Kulttuurierojen ymmärtämisen kautta suvaitsevaisuus on lisääntynyt. Vuosina 2008–2011 on toteutettu 37 opiskelijan työssäoppimisjaksoa (6 vk) ja 11 opettajan työelämäjaksoa. Verkoston tärkeimmät kumppanit ovat Shanghai Institute of Health Sciences ja AiLu Group'in lasten päiväkotit.

Vaikutukset: Hankkeen myötä yhteistyö työelämän ja oppilaitosten kesken tiivistyy ja Aasia-tietoutta välitetään tiedostusvälineisiin. Opiskelijoiden ja opettajien osaaminen laajenee kansainvälisillä työelämä- ja työssäoppimisjaksoilla. Hankkeessa luodaan Kiinassa toimiviin suomalaisyrityksiin ja kiinalaisiin partneriyrityksiin pysyvät suhteet ja Aasia-yhteistyö muiden hankkeiden kanssa vakiintuu. Verkoston hyvät käytännöt leviävät valtakunnallisesti ja hankkeesta saadut kokemukset ja yhteistyöverkostot tulevat myös muiden koulutuksen järjestäjien käyttöön.

Verkoston toiminnan pääpainona tulee olemaan opiskelijoiden ammattiosaamisen näyttöjen kehittäminen eri aloilla kiinalaisilla työpaikoilla ja ammatillisen koulutuksen laadun vertailu ja parantaminen Suomessa ja Kiinassa.

Chinet (2008–2011)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Turun kaupunki (vuoden 2009 alusta alkaen)

Yhteistyömaa: Kiina

Koulutusalat: tekniikan ja liikenteen ala sekä yhteiskuntatieteiden,, liiketalouden ja hallinnon ala, marata-ala

Taustaa: Chinet network –verkosto on aloittanut toimintansa v. 2006. Verkostossa on mukana 7 koulutuksen järjestäjää. Ensimmäiset opiskelijavaihdot toteutettiin marata-alalla. Yhteistyö on sittemmin painottunut automaatio- ja metallialoille. Toimintaa tukee Opetushallituksen ja Jiangsun maakunnan allekirjoittama sopimus yhteistyöstä.

Tavoitteet/sisältö: Hankkeen tärkein tavoite on ollut syventää Suomen ja Kiinan välistä yhteistyötä kone- ja metallialan ja automaatioalan kansainvälisessä verkostossa. Koneistuksen ja automaatioalojen yhteistyö on edistynyt hankkeen myötä. Kiinalaiset koneistuksen ja automaation kouluttajat vierailivat verkoston Suomen oppilaitoksissa tutustuen alojen opetussuunnitelmiin, opetuksen käytäntöihin, lukusuunnitelmiin ja työssäoppimiseen. Koneistuksen ja automaation suomalaiset opettajat ovat päässeet vastaavasti syventämään tietämystään kiinalaisesta järjestelmästä. Tarkoituksena on ollut kehittää yhteistyössä kiinalaisten kanssa opetussuunnitelmien perusteiden mukaisia työssäoppimis- ja muita opintojaksoja ja yhteisiä kurssikokonaisuuksia sekä laajentaa kieli- ja kulttuurivalmennusta Kiinaan. Opettajavaihdon tarkoituksena on ollut opiskelijavaihdon ohjaaminen ja arviointi sekä näyttöjen toteutus, ohjaaminen ja arviointi. Hankkeessa on toteutettu myös kahdenväliset automaatioalan ammattitaitokilpailut. Yhteistyötä on tarkoitus laajentaa myös liiketalouden alalle ja marata –alalle.

Tulokset/tuotokset: Hankkeessa on toteutettu vuosien 2007–2011 aikana 21 opiskelijavaihtoa, jonka yhteydessä jo toisille tutut työparit ovat päässeet syventämään alakohtaista yhteisymmärrystä. Ammattitaitokilpailutoiminnan jatkamisesta on sovittu. Hankkeelle (ja muille Aasia-yhteistyöverkostoille) on tuotettu nettisivusto. Yhteistyökumppaneiksi ovat sitoutuneet SIPIVT Suzhoussa ja Nanjing Institute of Industry Technology Nanjingissa.

Vaikutukset: Hankkeen myötä verkoston oppilaitosten ja opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua Suomen ja Kiinan väliseen oppilaitosyhteistyöhön ovat lisääntyneet merkittävästi. Kulttuurisen valmennuksen materiaalit parantavat opiskelijoiden valmiuksia vaihtoihin Itä-Aasiassa. Kulttuurisen kompetenssin myötä oppilaitoksissa on paremmat edellytykset tukea työperäistä maahanmuuttoa Kiinasta Suomeen. Oppilaitoksissa on paremmat edellytykset tukea maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita (erit. Kiinasta tulleita opiskelijoita), tehdä entistä tuloksellisempaa kv-yhteistyötä ja tarjota myös omaa Kiina-tietouttaan alueen yritysten hyödynnettäväksi osana yritysten kanssa tehtävää yhteistyötä. Valtakunnallinen Kiina-verkosto tukee Suomen koulutusjärjestelmän ja oppilaitosten sopeutumista globaalin talouden haasteisiin.

Intia-yhteistyöverkosto (2008–2011)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Päijät-Hämeen koulutus konserni -kuntayhtymä, vuodesta 2010 alkaen Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia

Yhteistyömaa: Intia (Chennai, Mumbai, Delhi)

Koulutusalat: yhteiskuntatiet., liiketal. ja hallinnon ala, tekniikan ja liikenteen ala, sosiaali-, terveystieteet ja liikunta-ala

Tavoitteet/sisältö: Toisen asteen ammatillisten oppilaitosten Intia-verkoston toiminnan konkreettisenä tavoitteena on edistää opettajien, opiskelijoiden, työpaikkaohjaajien ja yritysten muun henkilöstön tietämystä ja osaamista intialaisesta kulttuurista sekä kehittää opetuksen ja oppimisen yhteistyömahdollisuuksia monialaisessa yhteistyöverkostossa kotimaassa ja kohdealueella. Hankkeen tavoitteena on edellä mainitun lisäksi ammatillisten oppilaitosten ja yritysten yhteistyöverkoston toiminnan kehittäminen ja syventäminen intialaisten oppilaitosten ja muiden organisaatioiden kanssa. Verkoston tavoitteena on Intia-yhteistyön vakiinnuttaminen osaksi opetus- ja oppimisprosessia, työelämän edellyttämän koulutuksen ja uusien opetussisältöjen kehittäminen sekä liikkuvuuden ja kulttuurivaihdon edistäminen maamme välillä. Opiskelijoiden työssäoppimisjaksojen vakiinnuttaminen Intiassa on yksi verkoston toimintavuoden 2011–2012 suurimpia haasteita. Lisäksi verkoston tavoitteena on kehittää opettajien työelämäjaksoja, joiden yhteydessä he voivat myös toimia opiskelijoiden tukena vierassa kulttuuriympäristössä.

Tulokset/tuotokset: Hankkeen myötä on perehdytty Intian toimintaympäristöön ja uusien opetussisältöjen kehittämiseen ammatillisissa oppilaitoksissa. Intian toimintaympäristön tuntemus on lisääntynyt ja mukaan on saatu uusia toimijoita. Yhteistyö yritysten ja muiden toimijoiden kanssa kohdealueella on kehittynyt. Verkoston ensimmäiset työssäoppimisjaksot toteutettiin lukuvuonna 2010–2011, jolloin yhteensä 24 opiskelijaa suoritti työssäoppimisjakson Intiassa. Intiaan on toteutettu myös valmistelevia vierailuita Opetushallituksen ja oppilaitosten yhteistyönä. Verkoston yhteistyönä suunnitellaan ja kehitetään uusia ammattialakohtaisia opintosisältöjä vastaamaan työelämän tarpeisiin. Hankkeen edetessä tavoitteena on myös laatia englanninkielistä opintomateriaalia hyödynnettäväksi suomalaisten ja intialaisten oppilaitosten välisessä yhteistyössä. Intialaisten ja suomalaisten oppilaitosten välinen yhteistyö voisi tulevaisuudessa sisältää sähköisten oppimisympäristöjen ja opetussisältöjen kehittämistä. Myös Intiassa toimivilla yrityksillä on kiinnostusta henkilöstökoulutuksen kehittämiseen yhteistyössä suomalaisten oppilaitosten kanssa.

Verkoston toiminnasta lisätietoa osoitteesta: <http://intiaverkosto.ning.com>.

Vaikutukset: Kohdealueen tutustumismatka, verkoston tilaisuudet ja infot, matkaraportit ja muut opetussisällöt ovat kehittäneet opetushenkilöstön ymmärrystä globaalista tuotannon rakennemuutoksesta ja Intian merkityksestä maamme ulkomaankaupalle. Chennain tutustumismatkat ovat lisänneet kiinnostusta Intia yhteistyöhön ja työssäoppimisen toteuttamiseen Intiassa. Hanke on tukenut ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisyyttä ja uusien opetussisältöjen kehittämistä, oppilaitosten kansainvälistymistä sekä laajentanut mahdollisuuksia Intain kulttuuriin perehtymiseen sekä työssäoppimiseen Intiassa. Verkosto tukee myös suomalaisen koulutuksen tunnetuksi tekemistä ja Suomi-brändin rakentamista Intiassa. Verkoston toimintaa on esitelty innovaationa FINNODEN Delhin toiminnan avajaiskonferenssissa syyskuussa 2011. Intian viranomaiset ovat erittäin kiinnostuneita ammattikoulutuksen kehittämisestä yhteistyössä Opetushallituksen ja Intia-verkoston kanssa. Yhteistyötä tehdään Ulkoasianministeriön, Työ- ja elinkeinoministeriön ja Suomen ja Delhin lähetystöjen kanssa.

Muut Euroopan ulkopuolelle suuntautuvat hankkeet

Suomalais-namibialainen ammattiopistoyhteistyö (2008–2011)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Vantaan kaupunki

Yhteistyömaa: Namibia

Koulutusalat: kulttuuriala, tekniikan ja liikenteen ala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala ja matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Tavoitteet/sisältö: Hankkeen tavoitteena on edistää hankkeeseen osallistuvien oppilaitosten kansainvälisyyskasvatusta, eri kulttuureihin kuuluvien opiskelijoiden vuorovaikutusta sekä lisätä suomalaisten opettajien ja opiskelijoiden Namibian kulttuurin ja elinolojen tuntemusta. Tarkoituksena on ollut kehittää opetushenkilöstön ja muiden asiantuntijoiden ammattitaitoa järjestämällä asiantuntijavierailuja ja opettajien työelämäjaksoja Namibiassa. Yhteistyön kautta opettajat saavat konkreettisia kokemuksia kulttuurien välisen vuorovaikutuksen eri muodoista.

Tulokset ja vaikutukset: Hankkeen aikana tehtiin asiantuntijavierailuja Namibiaan ja yhteistyö suomalaisten oppilaitosten ja muiden kumppaneiden sekä namibialaisten oppilaitosten välillä on tiivistynyt. Yhteistyötä tehtiin opettajien työelämäjaksojen ja opiskelijoiden työssäoppimisjaksojen suunnittelussa. Opettajien ja opiskelijoiden tietämys namibialaisesta kulttuurista, toimintatavoista ja elinolosuhteista on lisääntynyt. Hanke on edistänyt myös kielitaidon ja kulttuurien vuorovaikutusosaamisen kehittämistä siihen osallistuvilla opettajilla ja opiskelijoilla. Hankkeessa toteutetaan eri toimintoihin liittyen yhteensä 8 opettajien työelämäjaksoa. Hanke on edistänyt myös suomalaisten oppilaitosten kansallista verkostoitumista. Hankkeessa muotoutunut partneriyhteistyö liitetään valtakunnallisesti laajempaan KEVA-hankkeeseen.

KEVA – Kehitysyhteistyö, vapaaehtoistyö ja globaalikasvatus ammatillisessa koulutuksessa (2009–2011)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: Kirkkopalvelut ry/Koulutuskeskus Agricola

Yhteistyömaat: Tansania, Nepal, Namibia, Botswana ja Zambia

Koulutusalat: monialainen

Taustaa: Ennen hankkeen käynnistämistä vuonna 2009 eri koulutuksen järjestäjillä oli yhteydenpitoa mm. joidenkin Afrikan maiden kanssa ja esiin oli tullut tarve syventää yhteistyötä partnereiden kesken. Jotta tällä yhteistyöllä olisi laajempi vaikuttavuus, Opetushallitus kutsui kehitysmaihin suuntautuvasta yhteistyöstä kiinnostuneet koulutuksen järjestäjät yhteiseen tilaisuuteen, jossa kartoitettiin yhteisiä tavoitteita ja jonka jälkeen koulutuksen järjestäjät alkoivat määrätietoisemmin kehittää yhteistä kehitysyhteistyöteeman sisältävää yhteistyöhanketta.

Tavoitteet/sisältö: Hankkeen tavoitteena on kehittää opetushenkilöstön ja muiden asiantuntijoiden asiantuntijuutta kehitysyhteistyö- ja vapaaehtoistyöhankkeissa sekä kulttuurien tuntemuksen että globaalikasvatukseen saralla ja mahdollistaa opiskelijoiden työssäoppiminen Euroopan ulkopuolella kansalaisjärjestöjen ja ulkomaisten kumppanien vapaaehtoistyöhankkeissa. Hankkeessa laaditaan opetussuunnitelmiin 10 ov:n vapaaehtoistyön opintokokonaisuus, ”muu valinnainen tutkinnon osa”. Kurssi sisältää kulttuurivalmennusta ja globaaliin ajatteluun perehdyttämistä sekä työssäoppimisjakson joko kehittyvässä maassa tai kehitysyhteistyössä toimivan järjestön palveluksessa kotimaassa. Kursseja pyrittiin hyödyntämään myös muussa työssäoppimisjaksojen valmennuksessa. Verkoston toimintaa vahvistetaan asiantuntijavaihtojen ja yhteisten seminaarien muodossa. Työssäoppimisjaksojen määrää lisätään.

Tulokset/tuotokset: Hankkeen tarpeellisuutta on kartoitettu kyselyllä, jolla pyrittiin saamaan käsitys hankkeeseen osallistuvien oppilaitosten henkilöstön osaamisesta monikulttuurisuuden, kehitysyhteistyön ja globaalikasvatuksen alalla. Verkosto on toteuttanut valmistelevia vierailuja partnerimaihin yhteistyössä kansalaisjärjestöjen, suurlähetystöjen ja kohdemaiden kumppaneiden kanssa. Lisäksi on toteutettu muutamia opettaja- ja opiskelijavaihtojaksoja. Tuotettava opintokokonaisuus on laajasti hyödynnettävissä kansainvälisessä toiminnassa.

Vaikutukset: Hankkeen myötä yhteistyö kansalaisjärjestöjen ja yritysten kanssa vahvistuu. Hanke tukee myös oppilaitosten kotikansainvälistymistä. Lähtö- ja paluuvalmennukseen on kehitetty kulttuurivalmennuskurssi. Hanke on tehnyt tietoiseksi vapaaehtoistyön merkitystä myös yhtenä uramahdollisuutena.

Toisen asteen ammatillisten oppilaitosten Venäjä-verkosto (2008–2011)

Koordinoiva koulutuksen järjestäjä: (Kouvolan seudun kuntayhtymä), Kouvolan kaupunki/Kouvolan seudun ammattiopisto

Yhteistyömaa: Venäjä

Koulutusalat: humanistinen ja kasvatustieteiden ala, kulttuuriala, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, luonnontieteiden ala, tekniikan ja liikenteen ala, luonnonvara- ja ympäristöala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Taustaa: Venäjä-verkoston toiminta Venäjällä on käynnistynyt vuonna 2001. Verkostoon kuuluu tällä hetkellä 15 koulutuksen järjestäjää. Yhteistyökumppanit toimivat pääosin Pietarissa ja Petroskoissa.

Tavoitteet/sisältö: Venäjä-verkoston keskeisimpinä tavoitteina on kouluttaa elinkeinoelämän ja palvelujen tarpeisiin eri ammattialojen ammattilaisia, jotka tuntevat Venäjän kielen ja kulttuurin sekä toimintatavat. Hankkeen keskeisimpänä painopisteenä on ollut Venäjällä suoritettavan työssäoppimisen ja sen laadun kehittäminen. Tavoitteena on vakiinnuttaa ja yhdenmukaistaa Venäjällä suoritettavan työssäoppimisen käytännöt.

Tavoitteiden saavuttamiseksi on tehostettu vaihtoon lähtevien valmennusta ja koulutettu työpaikkaohjaajia. Alakohtaista sanastoa on koottu vaihtoon lähtevien käyttöön. Yhteistyötä on vahvistettu järjestämällä temaattisia seminaareja, joihin myös opetusalan viranomaiset ovat osallistuneet. Oppilaitosten henkilöstölle on järjestetty kielikursseja Venäjällä.

Tulokset/tuotokset: Oppilaitosten yhteiseen käyttöön laadittiin verkkoon työssäoppimiseen liittyviä ohjeita ja malleja. Verkoston järjestämän kieli- ja kulttuurivalmennuksen jälkeen useampi opiskelija uskaltanut lähtemään Venäjälle työssäoppimaan. Joissakin oppilaitoksissa Venäjästä on tullut tärkein yhteistyökumppani.

Vaikutukset: Venäjä-verkoston keskeisiä vaikutuksia on venäjän kielen ja kulttuurin tuntemuksen lisääntyminen ja innostuksen herättäminen Venäjää kohtaan. Verkoston myötä pysyviksi käytänteiksi on jäänyt muun muassa opiskelijoiden työssäoppimisjaksojen järjestäminen. Opettajien ja opiskelijoiden asenteet ovat muuttuneet positiiviseen suuntaan hankkeen myötä. Oppilaitoksissa on syntynyt erikoisosaamista ja ajankohtaista tietoa Venäjän olosuhteista ja toimintatavoista. Venäjä-verkoston kautta on syntynyt kontaktiverkosto venäläisiin oppilaitoksiin ja yrityksiin sekä suomalaisiin Venäjällä toimiviin yrityksiin. Verkostoituminen on osoittautunut tärkeäksi hankkeen anniksi.

Yhteenveto vaikutuksista:

Hankkeissa pyrittiin luomaan Kiinassa toimiviin suomalaisyrityksiin pysyviä suhteita. Kiina-verkostojen myötä myötä opiskelijat ja opettajat ovat toteuttaneet työssäoppimisjaksoja eri kaupungeissa Kiinassa. Hankkeiden myötä verkoston oppilaitosten ja opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua Suomen ja Kiinan väliseen oppilaitosyhteistyöhön

ovat lisääntyneet merkittävästi. Keskeisimpänä Kiina-verkostojen vaikutuksena on ollut opiskelijoiden ja opettajien osaamisen laajeneminen kansainvälisten työelämä- ja työssäoppimisjaksojen myötä. Kiinalaisia alakohtaisia kouluttajia on vierailut myös verkoston Suomen oppilaitoksissa tutustuen alojen opetussuunnitelmiin, opetuksen käytäntöihin, lukusuunnitelmiin ja työssäoppimiseen.

Intia-verkostossa on perehdytty Intian toimintaympäristöön ja uusien opetussisältöjen kehittämiseen ammatillisissa oppilaitoksissa. Intiaan on toteutettu muun muassa valmistelevia vierailuja Opetushallituksen ja oppilaitosten yhteistyönä. Hankkeen myötä Intian toimintaympäristön tuntemus on lisääntynyt ja yhteistyö yritysten ja muiden toimijoiden kanssa kohdealueella on kehittynyt. Työssäoppimis- ja työelämäjaksot Intiaan on käynnistetty syksyllä 2010 ja sitä vahvistetaan. Hanke on tukenut ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisyyttä ja uusien opetussisältöjen kehittämistä, oppilaitosten kansainvälistymistä sekä laajentanut mahdollisuuksia Intian kulttuureihin perehtymiseen sekä työssäoppimiseen Intiassa. Verkosto on tukenut myös suomalaisen koulutuksen tunnetuksi tekemistä ja Suomi-brändin rakentamista Intiassa. Intian viranomaiset ovat erittäin kiinnostuneita ammattikoulutuksen kehittämisestä yhteistyössä Opetushallituksen ja Intia-verkoston kanssa. Yhteistyötä tehdään Ulkoasianministeriön, Työ- ja elinkeinoministeriön ja Suomen ja Delhin lähetystöjen kanssa.

KEVA-verkostossa toteutettiin valmistelevia vierailuja kehitysmaihin (Tansania, Nepal, Namibia, Botswana ja Zambia) yhteistyössä kansalaisjärjestöjen, suurlähetystöjen ja kohdemaiden kumppaneiden kanssa. Hankkeessa toteutettiin muutamia opettaja- ja opiskelijavaihtojaksoja ja kehitettiin lähtö- ja paluuvalmennukseen kulttuurivalmennuskurssi. Hanke tuki myös oppilaitosten kotikansainvälistymistä ja hankkeen avulla nostettiin esille vapaaehtoistyön merkitystä myös yhtenä uramahdollisuutena.

Namibiaan suuntautuvan ammattiopistoyhteistyöverkostossa on järjestetty opetushenkilöstön ja muiden asiantuntijoiden asiantuntijavierailuja ja opettajien työelämäjaksoja Namibiassa. Vierailujen ja työelämäjaksojen myötä opettajien ja opiskelijoiden tietämys namibialaisesta kulttuurista, toimintatavoista ja elinolosuhteista on lisääntynyt. Hanke on edistänyt myös kielitaidon ja kulttuurien vuorovaikutusosaamisen kehittymistä siihen osallistuvilla opettajilla ja opiskelijoilla. Hanke on edistänyt myös suomalaisten oppilaitosten kansallista verkostoitumista.

Venäjä-verkosto on toiminut jo 2000-luvun alusta lähtien. Verkoston myötä pysyviksi käytänteiksi on jäänyt muun muassa opiskelijoiden työssäoppimisjaksojen järjestäminen. Verkoston myötä on syntynyt konkreettisia työkaluja Venäjällä suoritettavaan työssäoppimiseen ja Venäjällä suoritettavan työssäoppimisen laatu on parantanut. Venäjä-verkoston keskeisiä vaikutuksia on ollut venäjän kielen ja kulttuurin tuntemuksen lisääntyminen ja innostuksen herättäminen Venäjää kohtaan. Hankkeen myötä on syntynyt erikoisosaaamista ja ajankohtaista tietoa Venäjän olosuhteista ja toimintatavoista.

6 Kansainvälistymisen kehittäminen tulevaisuudessa

Monikulttuuristuva työelämä ja kansainväliset työmarkkinat työmarkkinoilla luo jatkossakin paineita koulutuksen järjestäjien kansainvälisen yhteistyön kehittämiseen. Yhteiskunnan monikulttuuristumisen aiheuttama muutos ja sen vaikutukset ammattitaitovaatimuksiin tulee huomioida mm. opetussisältöjen kehittämisessä. Opetushallituksen valtionavustuksella tukemissa hankkeissa tulee kehittää kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavia toimintoja, joilla ylläpidetään ja kehitetään korkeatasoista ammattikoulutusta. Hankkeissa tulisi tuottaa opetuksen tueksi ja organisaatioiden kehittämiseen laadukkaita toimintamalleja siten että työelämän osaamistaitovaatimuksiin voidaan vastata kehittämällä oppilaitosten henkilöstön ja opiskelijoiden osaamista.

Kansainvälistymisen kehittämisellä on vahva asema opetus- ja kulttuuriministeriön uusimmassa *Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa* vuosille 2012–2016. Kehittämissuunnitelman mukaisesti tavoitteena on tehostaa ulkomailla suorittujen opintojen, työssäoppimisen ja työkokemuksen hyväksilukemista osana ammatillisen tutkinnon suorittamista. Samalla edistetään koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen vertaisoppimiseen ja arviointiin, vaikutetaan aktiivisesti eurooppalaisen ammatillisen koulutuspolitiikan tavoitteenasetteluun sekä edistetään ammatillisen koulutuksen eurooppalaisen yhteistyön tavoitteiden saavuttamista Suomessa. Tarkoituksena on myös lisätä ammatilliseen koulutukseen liittyvää opetushallinnon ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien verkostojen yhteistyötä Euroopan unionin ulkopuolisten maiden kanssa.

Lähivuosien valtionavustuksissa tulee painottumaan opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämissuunnitelman mukaiset linjaukset. Opetushallituksen linjauksen mukaan valtionavustusrahoitusta myönnetään jatkossakin Suomen elinkeinoelämän kannalta tärkeiden kohdemaiden kanssa toteutettavaan yhteistyöhön. Ammatillisen koulutuksen eurooppalaisen yhteistyön tavoitteena on lisätä ammatillisen osaamisen vertailtavuutta Euroopassa ja näin edistää ammatillisessa koulutuksessa olevien ja ammatillisen tutkinnon suorittaneiden liikkuvuutta sekä eurooppalaisten työmarkkinoiden kehittymistä. ECVET-järjestelmä osana eurooppalaista yhteistyötä arkipäiväistyy. Kaikissa kansainhankkeissa on suositeltavaa, että ECVET-suositus otetaan huomioon ja testataan järjestelmän soveltuvuutta käytäntöön.

Kehittämishankkeista tehty koonti osoitti, että kansainvälisen toiminnan laadunhallinnan kehittämiseen painottuvia hankkeita on käynnistynyt viime vuosien aikana vähäisesti. Todennäköistä on, että ammatillisen koulutuksen kansainvälisen toiminnan laadunhallinnan kehittämishankkeet tulevat ajankohtaiseksi yhteistyöstä saatujen kokemusten myötä lähitulevaisuudessa. Vertaisarviointia tullaan myös hyödyntämään hankkeiden verkostotyössä enemmän. Kansainväliseen yhteistyöhön liittyvää laatutyötä toteutetaan jatkossa opetus- ja kulttuuriministeriön laatustrategian mukaisesti.

Tieto- ja viestintätekniikan ja sosiaalisen median hyödyntäminen tulee ottaa mukaan hanketyöskentelyyn nykyistä vahvemmin. Hankkeiden tulokset ja vaikutukset tulevat olemaan mielenkiinnon kohteina myös jatkossa. Erityisesti hanketoiminnan vaikuttavuuteen ja seurantaan tullaan kiinnittämään tulevaisuudessa yhä enemmän huomiota.

Lähteet

- Ammatillisen koulutuksen kansainvälistäminen. Nykytila, kehittämistarpeet ja toimintalinjat. Opetushallituksen moniste 19/1998.
- Ammatillisten oppilaitosten kansainvälinen toiminta vuonna 1996. Opetushallituksen moniste 10/1998.
- Ammatillisten oppilaitosten kansainvälinen toiminta vuonna 1999 ja kansainvälistämiseen osoitettujen erillismäärärahojen käyttö. Tilastoja, arvioita ja kehittämissuunnitelmia. Opetushallitus.
- Ammatillisten oppilaitosten kansainvälistämistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmien muistioita 45/1989. Helsinki.
- Garam, Irma & Korkala, Siru: Kansainvälinen liikkuvuus ammatillisessa ja korkea-asteen koulutuksessa 2010. Fakta. Tietoa ja tilastoja 1A/2011. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO.
- Korkala, Siru: Kansainvälinen liikkuvuus ammatillisessa koulutuksessa 2010. Tietoa ja tilastoja – raportti 1/2011. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO.
- Korkala, Siru: ”Niistä saamme voimaa, niistä versoavat ideat!” Verkostot ammatillisen koulutuksen kansainvälistäjänä. Fakta. Tietoja ja tilastoja 1/2010. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO.
- Koulutuksen järjestäjien Opetushallitukseen toimittamat kansainvälistymishankkeiden väli- ja loppuraportit vuosilta 2008–2010.
- Kärki Sirkka-Liisa/Opetushallitus: Kansainvälistyminen tutkinnon rakenteissa, tutkintojen perusteissa ja opetussuunnitelmissa. Esitys 2.11.2011. Helsinki.
- Laatua ja vaikuttavuutta kansainvälistymisen johtamiseen. Ammatillisen peruskoulutuksen kansainvälistymisen nykytila. 2008. Opetushallitus, Hämeen ammattikorkeakoulun ammatillinen opettajakorkeakoulu ja CIMO.
- Opetushallituksen hakuohjeet lukuvuoden 2008–2009 kansainvälistymishankkeisiin. Opetushallitus.
- Opetushallituksen muistio 7.1.2009.
- Oppilaitoksen kansainvälisen toiminnan kehittäminen ja arviointi. Kansainvälistymisen pilottiprojekti. Loppuraportti. Opetushallituksen moniste 15/1995.
- Osaava ja luova Suomi. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuusraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 15/2010.
- Vahvuutena kansainvälisyys. Kansainvälisen toiminnan strateginen suunnittelu ammatillisessa koulutuksessa. Oppaat ja käsikirjat 10/2010. Opetushallitus.
- Vuoden 2011 talousarviossa ammatillisen koulutuksen kansainvälistymiseen osoitettujen määrärahojen käytön perusteet. Opetushallitus.

Verkojulkaisu
ISBN 978-952-13-5046-7
ISSN 1798-8926